

LAVREN^{ti}

TII BONINCONTRI

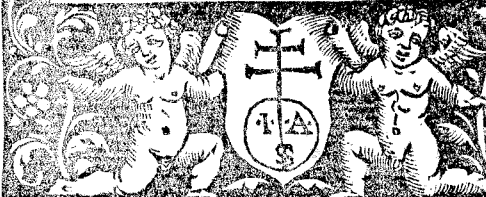
Miniatensis, De Rebus Caeles-
tibus, Aureum opusculum,

AB L. Gaurico

Neapolitano

Prot honotario recognitum nuper
Venetiis impressum.

M. D. XXVI.

ILLVSTRISSIMO MANTVÆ MAR
CHIONI FEDERICO GONZA-
GAE, S. R. E. AC FLORENT.
REIPVB. IMPERATORI IN
VICTISS. L. GAVRICVS
NEAPOLIT. FELI
CITATEM.

Vom septimo Idus April. 1526. Statuisse
Inuictiss. Imperator pro communivtilitate,
9 Laurentij Minutensis Bonincontri De re
bus tum naturalibus, tum Diuinis Libellū
Aldini typis exaudendū promulgare, eue

stigio oblate sume nobis literę Maiestatis tuę, quibus vltro
acceritus, ne fas duxi absq; Munusculo tuam adire celsitu-
dinem, imitatus Parthorum consuetudinem, apud quos nō
licebat quempiam Ire salutatum claros sine munere reges,

Suscipe igitur Augustiss. Princeps Fausto Sidere pro
Gauria Munusculo bonincontri opusculū pœne diuinum,
Tuo Nomini inclitissimo q̄ libentissime sacratum.

Solus enim tali princeps dignissime digno
Munere dignus ades, nam tu virtute refertos
Præcipue insignes bello maiortius heros
Vsq; fones, Veluti totum qui vicerat orbem
Magnus Alexander, Quod diuus fecerat olim

Cesar & Augustus patrię princepsq; paterq;

Hoc faciunt fratresq; duo, clarissimus alter
Philosophus, magno qui sumpsit ab heracle nomen,
Presul, cardinea dignus tripliaq; tyara,
Ingens cui virtus, virtuti & iuncta potestas,

Alter Ferrandus bellonę ac Martis alumnus,

Gonzaicę hos stirpis illustres gloria quondam
Franciscus genuit, quo non præstantior armis

Hęctor, achilleides Pyrrhus, nec foras Achilles,

Nec sua degenerat soboles, quę stemmate longo

Illustres numeravit auos de sanguine Regum

Pręcelebris, semper claris decorata tropheis

Sed proavos superat tua nunc maioribus ausis

Nobilitas animi, mens et sibi conscia recti,

Siue quę ingentes annos et fortia facta

Nomina pręueniant, tacitosquę exuscitat ignes

Æmula seu virtus, rerum et generosa cupido

Sollicitat stimulos verę dulcedine, laudis

Sed quia Mæcenus alter celebraris in orbe

Cantabunt celebres passim tua gesta poetę,

Ingenij decora Alta tui, et vox cognita viuet,

Dum stabit medio pendens grauis ethere tellus,

Viuet et æterno celebr Federicus in æuo,

Marchio, dum liquidas pontus habebit aquas.

L. BONINCONTRI MINIATENSIS
DE REBUS COELESTIBVS.

INDEX.

LIBRO I.

De trinitate
De personarū distinctione
De verbi generatione
De beata virgine
De passione Christi
De resurrectione Christi.
Miraculose deū oīa creasse
ex nihilo,
Non vrgeri quēq̃ fatali
necessitate.
Prælium luæferi cum ange-
lis bonis,
Oratio luæferi ad angelos
malos.
Oratio dei ad āgelos bonos
Ordo pugne malorum an-
gelorum.
Ordo pugne Angelorum
bonorum.
Pugne initium
Casus luæferi & suorum
Quēlibet habere duos an-
gelos in custodia.
Infernum locum esse adeo
factū ad demonas cru-

ciandos.

Probat exēplo eē tartara,
Homines esse ascitos in lo-
cum angelorū deperditorū.

LIBRO II.

De luna et spherarū ordie
De varijs lunę formis
De motu lunę
De latitudine lunę
Lunā quāq̃ motibus moueri
De luna cum planetis
Fabula de endimione
latmio.
De raptu, proserpine
Prognostica serenitatis &
imbrium per lunam.
Variari hominum mores
secundum lunę aspectū ad
planetas.
De morbo comicali et eius
causa.
De insānis et diæmoniacis.
De fluxu atque refluxu
maris.
Vires planetarum in mem-

bris hominum.

DE MERCURIO.

De progenitoribus Mer =
curij.

Mercurius facit eris cupi =
dos & philosophos.

Mercurius facit Astrolo =
gos & magos.

Mercurij domos esse iuxta
luminarium domitalia.

Non elongari Mercurium
sole a 30. gradibus.

Diuersos esse Mercurij mo =
tus.

Mercuriū communicare vi =
res suas ceteris planetis.

Mercurius planetis allig =
tus quid operetur in mori =
bus hominum.

Laus Ferdin. Regis et Ara =
goniæ Stirpis,

DE VENERE.

Veneris splendore omnes
stellas superari.

Omnia propter veneris be =
nignitatē nasci et florere.

Sola stellarum venus facit
umbram.

Venus egreditur latitudi =
nem zodiaa.

Fabula veneris & martis,

Venerem retro pedare

Venerem aliquando fieri
tardam cursu, quandoq;
celerem.

Venerem finire interdum
anno sui orbis cursum, ex =
cedere interdum.

Venus combusta perdie
suas vires

Venerem elongari a sole
partibus 48.

Venus cum ceteris plane =
tis quos mores tribuat.

Venerem preesse moribus
nati.

Venus gaudet in piscibus.

LIBRO III.

De Sole

De Signiferi circulo

Signorum. 12. ordo & nu =
merus.

Terram esse immobilem,

Terram esse sphericam

Solem diuersimode oriri
quartā terre ptē apparere

De primo motore

De polo antarctico

De tropicis.

De zodiaco & ecliptica

De dierum inequalitate

Solem inequaliter signifi

rum peragraré.
De inequalitate Dierum
Aliquibus in locis esse lucem perpetuam,
Signa non equaliter oriri
De orizôte recto et obliquo
Loca quædã inhabitabilia
Solem esse causam generationis.
Solem dare legem meatus omnibus planetis.
Lune non assignatur retrogradatio
An sint antipodes
Bis posse lunã eclyp. mense
Prognostica ventorum
Solẽ esse regũ significatorem
DE MARTE.
Ægritudines que ex martē proueniunt
Planetas oēs præter martē debilitari a sole
Martem minus retrogradari quàm ceteri planete
Martis ægritudines
Omne subitũ esse a Marte
De Marte cum planetis
De Marte per domorũ cardines.
DE IOVE.
Iouem esse 12 maiorem terrâ.

Laus Alfonsi regis
De domibus planetarum.
De facibus signorum
De exaltationibus planetarum.
De planetarũ depressione.
De bonitate iouis.
Deum statuisse omnia esse difformia
Animos non subiri astris
Omnia moueri ab astris nutu Dei.
De proprietatibus planetarũ
Animum cuncta regere.
Incepat christianos qui nomen mutarunt gentiliũ nomina
DE SATVRNO.
Omne antiquum esse a saturno.
De domibus saturni.
De exaltatione saturni in libra.
De Motu & retrogradatione saturni
Saturnus 8 mensibus est directus.
Saturnum 4 mensibus retrogradari.
Lux solis omnes superat.
Solem esse retrogradationi causam.

Sol & luna diei sum oculi
Mutatio regnorum.
De diluvio.
De Christi aduentu.
Aduentus Machometti.
De saturni & iouis coitu.
De Saturni et martis coitu.

Ex varijs stellarum aspecti-
bus mores hominum fingi.
Esse hominibus arbitrij li-
bertatem.
Pauci possum vti libertatis
arbitrio.

FINIS

LAVRENTII BONINCON-
TRI MINIATENSIS RE-
rum naturalium & diuinarum. Liber
primus. Ad Ferdinandum Ara-
gonum. Inclitum Sici-
lie Regem.

IN Noua tentantem deducere carmi-
na musas.

Atq; aperire viam veræ rationis &
artis:

Te regum Ferrande precor iustissime Princeps
Qui quondam tanto bellorum turbine pressus:
Inuicta fortune ictus virtute tulisti:

Flecte animum, uatemq; tuum ne desere, tuq;
Nunc meliore lira, maiori carmine virgo.
Surge precor: nam diua tuum veneranda parente

Te freti: trinum pariter cantamus & vnum
Et quoniam ingenitum, sic non mortale necesse est
Esse: sed æternum, sine fine, simulq; perenne.

Qui prior est omni sæclo: primordia summo
Tu ne quere deo, manet æternumq; manebit

Et cælum reget immensum, terrasq; fretumq;
Etiubar et currum solis, stellasq; nitenteis

Simplex esse Deus, non ulli cognitus unq;
Purior excessu mentis, qui sine cohercet
Principia: & cunctis connectit singula rebus,
Quem primum constat rebus, formisq; creatis
Inuenisse viam: de quo nunc dicimus: hic est
Qui cælum: & terras: & cuncta animalia fecit.

De essentia
Dei.

LIBER

Ens purū, cui cuncta damus: quod in oībus omne.
 que subsum caput ipse deus: qui se omnia cernens
 Prospiciat, & mundum cum conderet, ante creādo
 Mente sua cernebat opus succrescere tantum.
 Flumina prona mari, montes adsurgere in altum,
 Et vallis imas, campos syluasq; virentes,
 Et mare quod magnū terras complectier omnes.

Omnia sunt plena Deo. Nec conferre locum poteris: spaciumq; notare:
 quod non ille sua describat imagine Plenum.

Qui q̄q; celum, & terras æquorq; profundum
 Ambit: & Immenso spaciatur margine mundi
 Non tamen ille locum signat: sed nos quia summa
 Purior est celi sedes: & purior orbis:
 Diamus ardentis peragrarare volumina celi,

De trinitate. Ergo summa dei sedes, summa omnia arcam
 Numina: diuino lustrantur singula vultu.

Spesq; fides, & amor, radio decoratu resurgens:
 Et rectum, & quicquid cessit mortalibus alium

De filio.

Iuxta obeunt conuexa dei: natiq; potestas
 Mirandum dispensat opus: de lumine, lumen
 Fulget: & amborum procedens fonte perquo
 Spiritus: vt rutilo radiorum splendeat orbis:
 Preapitiq; suo arcumuehat omnia motu.

De spiritu sancto.

Hic est ille dei vigor hic qui cuncta cohercet
 Tempora, qui, mundum certa ratione gubernat.
 Diuus & ipse potens: mulus qui prescia sanctis
 Verba dedit, flammata mouens & pectora, dixit
 Tempora venturi Christi omnipotentis in orbem,
 Hic triplicē prohibet cōcepto in corpore formā
 Vnus: & ex vno triplices negat esse Figuras

Purus, & æternus remanens, hic spiritus ille est
Ocaor, & flammis: volucris & perniciosa aura
Totus & auditus, insus totusq; animusq;
Spiritus æterni patris, nec distat ab illo.
Mens immota dei solo mouet omnia nutu
Cum libet in sanctas mentes, & pectora labi
Effiat, ut numen trinum credamus in illo.

Hinc patris & nati numerum distinxit ab illo De personarū
Sæcta fides, diuosq; dedit de numine trinos. distinctione.
Mirandumq; deos triplices non esse: sed vnum
Perfectum in trino, quod continet omnia sub se
Entia: dissimiles prohibetq; in numine formas
quod simplex, summeq; bonum, summeq; beatū
Tanto opere humanis quesitū mentibus: hos est:
quod mortale genus terrena mole caducum
Fecit: & æternas celestia semina mentes

Sic pater in trino regnat: sic natus in illo:
Spiritus amborum sic notus mentibus almus.

At patrem nemo certa sine prole vocabit. Pater et filius
Namq; referre duo simul hec fateare necesse est, sunt correla-
Filius ante patrem non est: cognoscere durum tiua.
Hæc eadem, nam natus homo de virginis aluo
Longius a patre est: sed non pater ante putandus,
Diuinum si ferre velis per secula natum,

Mens igitur (nō parua loquor) secunda parētis De verbi ge-
Germen ab æterno par, quod diuinus, homo quod neratione.
Dispar: & alterutrum perfectum fulxit in ipso
Maiestate sua genuit: quod sensile corpus
Virginis intactæ, pectus nec labe peredit
Nuntius hoc propter cælo demissus ab alto est.

LIBER

Qui mandata tulit summi secreta Marię
 Et Christum peperit (dictu mirabile) virgo
 Virgo inter cunctas quę foeliciſſima matres
 Conſilio patris ſummos ne peſſimus error
 Longius acciperet mentes hominumq; Cumq;
 Quicq; erat in patris folio ſublimis: & ipſe
 Imo petit: ſerui formam deus ipſe ſupremus
 Non veritus, mitis poſtq; mortalia ſumpſit
 Ora ſibi: atq; hominum concretos induit artus.

Nil partu hoc melius dici: nil ſanctius illo
 Eſſe reor: potuitq; deo quid maius haberi?

Iterũ de Deo Mundi ſumme parens, placiti cui ſola voluntas
 & magnifice Cauſa fuit: cur tu cœlum, terrasq; creares:
 loquitur. Lucas inacceſſe concedens lumina mundo:

Vnde tibi in genus humanum ſobolemq; cadẽtem
 Tantes Amor, pietasq; fuit: quo victus Amore,
 Inferis humanis te te ſub pellibus ipſum.
 Immenſa virtute pater: noſtram ne ſalutem
 Dans cœlo verbum æternum: quod ſe oĩa cõplens
 Virginei clauſtri intactum (mirabile factu)
 Clauſiſti in loculum: clauſaq; egreſſus ab aluo eſt
 Verus homo, deus ipſe tamen: rerumq; creator.

De Beata virgine.

H Vnc felix ancilla paris lactasq; beatis
 Vberibus: benefauſta deũ te põtus: et ether
 Terraq; reginam, & cunctę venerantur abyſſi
 Virgo virginibus ne dum prælata: ſed omneis
 Preſigni virtute choros egreſſa ſupernos
 Conſtanti ſq; animi exemplar: viteq; magiſtra
 Quid de te referam: tu ſummum paruula regem

In lucem mundo tribuis: certaq; salutem
Si meriti laudem tantis gratesq; referre
Expediat: non nostra valet mens infima rebus
Excelsis asferre modum: non nostra facultas
Sed tua subueniat, nati et clementia nobis,

In cruce ludibrio fixus: tot corporis ictus
Pernitit: vt nullo sine vulnere liquerit artus
Sic placitum pater est: animas vt ducere coelo:
Errantumq; gregem vera ad sustigia posses,
Scilicet vt primę commissæ piacula gentis.

Contractaq; sua labem, cum morte piaret,
Ille per excessus illos non tempora duxit

Pacificus veluti ad eedem cum duatur agnus

Sponte sua occubuit: sponte et morientia liquit

Membra solo: atq; animâ perfectâ extraxit ab aluo,

Nec tamen ante tulit tantos in morte dolores:

Omnia q̄ fuerint uatum præscita priorum

Expleta: et proprio verborum pondere lapsa,

Tantus amor generis, legis reuerentia tanta

Solueret ille nihil prisco de dogmate patrum.

De Resurrectione Christi.

Sed mortis penas quis suscepit vltro:

Et triduo exanimum corpus tellure sub ipsa

Merferit: et vitam tenues dimisit in auras,

Mirandum vt primum, fulxit lux tertia mundo

Suscepisse animam corpus: que pectore toto

Iuerat: et nondum sceptro sublimis in alio

Rex erat aut patris solio regnabat Eburno,

Nam violenta petit nigri tum regna profundi

Bellator: sortemq; patrum miseratus iniquam

Prosequitur
de passione
Christi.

Descensus christi
ad inferos.

LIBER

Obscura sub luce premi: miseratus auorum
 Herouq; malos casus: post limina ditis
 Disceat: duro fuerant vbi marmore postes
 Et solido exacte nitidoq; adamante fenestre,
 Quinetiam inferni rabies, curcerq; tremendus
 Non illi valere deo: non amba charontas.

Non dure leges herebi: non demq; robur
 Vmbrarum: & triplici resonantes gutture fauce
 Liberatio san His super exactis, sanctorum corpora patrum
 Etorū patrū. Heroumq; animas ab iniquo. subtulit orcho.
 Quos longeva dies tetra sub nube iacentes
 Presserat: & nostra meliori parte locatos
 Luce tulit: tandemq; dedit sperantibus alumnū
 Aspicere. & sancto compleuit lumine patres.
 Deduxitq; viros apria in gramine campi
 Ad tempusq; sedent: quo lumina solis ouantes
 Aspiciunt: duam ludos, cantusq; verendos.
 Donec summa dies: qua mundi rector, & autor
 Expectata viris aderit: tum premia reddet
 Debita: vt immenso spacienuur margine cœli,

Apparitio Inde iterum rediens cœli melioris ad auras
 Christi ad di- Assumpsit manifesta deus tum membra sepulchre
 scipulos. Lapsa prius: tumulo corpus sublime reportans.
 Ostendit sese fratri, qui soluere posset
 Ora abominatq; ille suo iurauerat ore
 Ni Christum. dura surgente in morte videret:
 Nullius in cursu Messis maculare palatum

Femina sed primum fertur, viuum remeantem
 Aspexisse suis oculis: sed credere dignum
 Fulxisse in tenebris matri: mestamq; leuando

Illius ex oculis nullo abscesse die rum,
 Post etiam docuit magni monumenta vigoris,
 Atq; alias lustrasse domos: dum sacra parentis
 Limina nō referans: mire manifestius vltro
 Discipulis tandem flammam expectatibus aliam
 Fulxit, & in cœsu reddit manifesta prioris
 Signa dei, non ficta ferens, sumpta ora per auras.
 Namq; palestina dydimō: fratriq; Iacobo
 Apparuit (non falsa loquor) susceptaq; montis
 Signa dedit: lateriq; suo mirabile vulnus.
 Effulxit Thomæ: qui non remeasse iacentem
 Crediderat, viditq; deum: vulnusq; retexit
 In lucem: tandemq; tulit super æthera corpus
 Atq; immortalis cœlum penetravit ad omne.

Conclusionem infert ex premissis miraculose

Deum omnia creasse ex Nihilo.

Non igitur dubiū, æternā talia: mundum
 Hunc hūisse modū genitū, rebusq; creatis
 Equoraq; & montes, & flumina nata lacusq;
 Omni genūmq; genus pecudis, piscesq; natantes
 Et lenibus volucres volitantes æthera penus
 Hinc ortus sumpsisse suos: hominesq; Deorum,
 Et consanguineo mentes de semine factas
 Accepisse suam diuino a fomite vitam,

Ergo dei Impiū imensum: atq; imensa potestas, Conclusio.
 qui cœli quotiens specula despectat ab altis
 Et mare velivolū, terras, atq; arduus, imas
 Tartareūmq; chaos solo mouet omnia nutu,
 Ac licet inuictō superentur cætera fato
 Mortalesq; ferant casus fata impia nostros,

LIBER

Solus at omnipotens pectus tenet omnia fata
 Horribilesq; suo compefcit numine parcas
 Nec dubium quin cuncta deus conuolueret poffet
 Et celum: & terras: vrbes: hominesq; feratq;
 Si velit: & fummos celi referare meatus.

Non effe opti Sed decet authorem rerum meliora tueri
 mi Creatoris Mitia qui cunctis prebet sua femina terris
 tedere ad per Et largas sortitur opes: illiq; voluntas
 nitentem. In melius meritis pensans ex tempore Donas:
 Condignas sceleri reddit pro crimine penas
 quas tamen haud sceleri pariles, equasq; rependit
 Nec subito manus ipsa dei descendit ad iras,
 Expectans si cessa malis, vis summa nocendi
 Errati maculas, & noxia crimina purget,
 Sed cum nulla boni spes est: & nulla salutis:
 Nec sufferre iuuat: miseris tum deniq; vindex
 Improuisus adest, precibus nec flectitur vllis.

Merito deum Et merito exardet diuina potentia contra
 irasci contra Humanas miserum mentes: quas ne premat error
 malos: Vim dedit his animaq; bonā, petere alta Deorum
 Regna poli: dominumq; sue cognoscere vite,
 Et morti non esse locum: penusq; grauari
 Exacto vite cursu: tenebrisq; sepultos
 In maiora dari ceco sub carcere vincula,
 Venturamq; diem: qua nox suprema labores
 Occabit vitamq; simul: nos vana putantes
 Numina magna dei: mentem conuertimus omnem
 Ad cupidos animi motus: blandamq; iuuentē
 Fortunam: labiq; dies non cernimus, qui
 Immemores, seuasq; cholo vigilare sorores.

PRIMVS.

O æque rabie mentes: o pectora dira
 O cupidos animi motus: inimumq; feroces
 Quid struitis tantis opibus: tantisq; periculis:
 Quid tum solliati rerum: non cernitis ipsos
 Ire dies cursu celeres: & tempora vite
 Perdere nos miseros: nulla ratione manentes.
 Sed petere occasum pariter cum lumine solis
 Nam postq; immitis nostros mors occupat artus, quolibet ab-
 Durus & in terris labor & miserabile fatum strahi a suis
 Obiecit sese genitus: fustisq; resumpti: passionibus.
 Tum quoq; per varias motu est mens impia cedes,
 Oppressitq; caput fustis: tumidumq; veneno
 Pectus: & in cupidas exarsit lingua querelas,
 Contemptuq; fuere boni: sanctumq; recessit
 Omnibus: & terras animos deiecit ad imas
 Nec ratione data, verum discernere possum
 Innumeris capiti illecebris: erroribus acti
 Innumerisq; modis decepti: tranite vero
 Obstrusos retinere sensus, animumq; virilem
 Et q̄q; magnis stimulis agitatius amoris
 Et cupit ethereas cœli transcendere sedes
 Atq; frui supero: visu meliora secutus:
 At tamen illecebris captus: se verut ad ima
 Linqvit & optandum proprię virtutis amorē,
 Et q̄q; nescit: que sunt fugienda beatis.
 Non tamen hoc propter perdit discernere verum
 Mentis opus: sed captus ea torpedine fertur:
 Quascunq; in parteis luxus, ardorq; vagantur. Non vrgeri
 Nec secus hi mentem quatunt: q̄ turbine magno quēquā fatali
 Ventorum rabies exercet in equore fluctus, necessitate.

LIBER

quos si docta virum regeret prudentia: nemo
 Invalidus: vi namq; sua (velut aggere septus).
 Exaperet varios fluitantis mentis amores.
 quos si non doctos rerum, culpeq; nocentis,
 Incusare sui natalis fatus videmus:
 Et dicam cælo arctari, fatusq; maligno.
 Urgeriq; polo: sibi nec subsistere vires:
 Aut libertatis mentem super esse potentem
 Cum falsis motu rationibus: omnia vertant:
 Desipiunt: nullaq; loqui ratione videntur,
 Siliet & furor est. fatum culpæ: tuumq;
 Errorem, & culpam non cernere: sed male facta
 Nunc fatus, cæloq; dari, stellisq; malignis,
 Expertemq; sue sese sic reddere culpæ,
 Libertatē ar- Nulli forte datum volitantibus ordine fatis
 bitriū esse om- Ipsorum perferre vices: sed maxima cunctis
 mbus liberā. Libertas, animus stellis: vrgentibus obstat.
 Deum omnia Sed sedet immensi non futilis auctor olympi
 videre. Sublimis: pœnasq; virum, cædesq; nefandas
 Et fas omne videt: nihil est quod crimina celet:
 Omne palam quodcūq; facit mens impia diuo ef-
 Et meritis pensat pœnis: & premia reddit
 Ut suus est cuiusq; labor, meritumq; laboris
 Impius, & cædis, furtiq; minister, & iræ
 Ledens sacra manu: sceleris damnatus: adulter
 Non capiunt præcepta dei, non regna polorum,
 Non requiem sanctis aptum, finemq; laborum
 Ethereoq; frui lustrantis in omnia vultu,
 Diuinas qui ferre velint in curmina vires:
 Metriq; oculis formam, mentemq; supernam

Iam furor est, vlliq; fuit nec gloria nato
 Nulli concessa est tantæ fiducia laudis:
 Vt possit secreta dei percurrere cantu
 Aduersosq; illi deducere in arma tribunos,
 Nec minus hoc potuere viri qui corpore vasto
 Titanes: sibi summo dare bella tonanti,
 Quamuis summa uiris fuerit prudentia belli
 Nonne et cælicolis nocuit voluisse: sed istis
 Ob fuit et formæ species animusq; superbus
 Contentus non sorte sua, cæliq; decore
 Hi iam passa ferem deiectas æthere turmas
 Dea sisse choris, hominiqu; dedissi beato.
 Magnum iter ad superos: cæli melioris ad oras.
 Hæc mihi (sed quæ tremor occupat) alta referre
 Est animus: nullo vatium memorata priorum
 Quod si tantum nullos fuit ante per annos:
 Nec mea tam magnis satis est sacundia rebus.
 Non minimum voluisse tamen: nec parua feretur
 Gloria: sublimes animas celebrasse canendo.
 Sed tamen audentes deus adiuvat, ire per alta
 Sydera sollicitant animos loca luada, aniorq;
 Et spes firma dei: quoniam res maxima cordi est:
 Atq; agitur pater alme tuæ victoria parus:
 Ad sis: tum placida celi de parte refulges.

Prelum Luciferi cum Angelis bonis.
Diuinum aggredior bellum: quod lucifer alta
 Mente tulit, parteq; sue fecerit rebelles
 Nam memoranda fuit quondam sup æthera pugna
 Principio cum cuncta deus digressit in orbem
 Dicite vos superi, que nam discordibus armis

Ingreditur
 materiam ex=
 pulsionis Luca
 feri.

LIBER

Causa fuit: suavitq; nefas facinusq; malignum
 quis tantis armare manus in prelia iussit?
 Nam nec tunc populi regnum, regesq; petebant,
 Non aderantq; duces raptores culminis alti,
 Nec bellum fuerat: uobis nam tempore in illo
 Astra locum, stellasq; dabam, & concava celi,
 Si licuit summi faciem spectare tonantis
 Atq; globos lustrare datos, sedesq; supernas
 Cur illis aliena fuit sententia mentis?
 Discordes ne deo fecit furor impius anne
 Liuior, & ingratus meriti labor, arma dedere.

At non in superos eadem sententia cunctos
 Aut animus violare dei sublimia templa
 Mēs erat, atq; truces effundere in agmina turmas
 Sed seruare locos, & aperta volumina celi,

Discordia me Pro se quisq; polo non equis viribus, illa
 morat Ange Contulit arma die: mitis pars una deorum
 lorum. Summum nacla locum: contenta & sorte beata
 Haud infecta malo scepro, pars impia magni
 Longe aduersa dei soliumq; Perosa tonantis
 Discordes habuit sacrato a principe mentes.

Nec tamen audendo dux absuit, utq; potentem
 Nacla ducem: verat superas hoc crimine sedes,
 quis putet heu tanto conuersas turbine mentes
 Et tantum potuisse nefas subuertere diuos.

Primus ad exadium patris regisq; superni
 Protrahit in medium legiones: et sua lustrat

Luciferi sce = Agmina: deq; omni coneraxit robora celo.
 lusificasse cho Namq; inter tantos diuos, mentesq; beatas
 ros memorat Labitur infandum crimen: serpitq; veneno

Paulatim ardens sublimia tecta tonantis.

Angelorum.

Millia quot coepit scelus insatiabile diuum?

quot medium tenuere locum: formidine turpi

Agmina quot trepidare metu: quot millia aperto

Marte ruunt: numerus turbe non conscius omnis

Eglias bellii nec pugne aduersa tremescit

Tantum fama decens potuit suadere malorum.

Comparatio.

Non aliter magne matris consistere nati

Ad Iouis imperium nixi sunt: arma deorum

Non verita: summi regis nec fulminis ictus

quam fera celicolum molitur prelia turmat:

Cum super impositum pyndo subuertat olympum

Ira Iouis: tetramque dedit sub tartara pestem.

Ex omnibus

Sed noluisse parum est: diuerso ex ordine fontes

choris Ange

Cesserunt: armisque aulam impleuere pacem

lorum fuisse

Horum non similis species: non una figura

partem cum lu

Namque alij flammis similes: alijque coruscis

asfero.

Chrysolitis: candent alij: volitantque per auras.

Et leuibus pennis possunt transcendere montes

Astreumque genus cunctis: sed gloria honorum

Dispar nec similis virtus: similisque potestas,

Intenti bello: proprios liquere rotatus,

Atque ausi similem regi componere sedem:

Infremuere locis: et cetero Marte feruntur,

Altera sed postquam numero perterrita pars est:

Non longe cessere deo: namque inscia factis:

Extamuit nouitate mali: fremituque se auto

Comparatio.

Indoluere malo: et cœlum impleuere querelis,

Nec seais alma cohors pauescens: et turbine tanto

quam si pacificam turbasset luctibus urbem

LIBER

Hostis in aduentu: fuerint per rura, bouesq;
 Agricole & leti, carpentes hordea campis:
 Exoritur clangor: perculso & pectore: vox est
 Reddita: vianos hostes percurrere campo,
 Expediunt se Interea magno motu celum omne repletum:
 pugne mali. Festinantq; alij currus aptare iugales
 Armariq; manus: & equos agitare furentes
 Hi peditem firmare locas: aditusq; Tueri
 Hi lapides: ignemq; ferunt, ensesq; coruscos
 Pars galeas aptat capiti: parmasq; sinistris
 Expediunt: pictasq; humeris aptare pharetras
 Ornanturq; duces auro, fortesq; tribuni
 quid fecerint Ast alij reges, quos non tulit impius Ardor:
 boni Angeli. Et quos alma fides insensos fecerat hosti
 Vndiq; concurrunt, medioq; ex hoste furenti
 Inuenere viam: summi quoq; regna tuentes
 Spem pacis fecere suis, regi q; superno
 Conueniunt: pronte q; animis in prelia turme,
 Hinc spes: hincq; metus, collecto & robore quisq;
 Nixatur proprię vires adiungere parti.

Oratio Luciferi ad Angelos malos.
Prima rebellatum spesies inimica suorum
 Hic monitis armare duces: & reddere promptos
 Audacesq; parat, non villo fœdere iunctos
 Esse deo: vel sola fides sit testis Amoris
 Affectusq; mei: scelus absit: testor & ipsos
 Hos non diuitijs, odio non bella parare
 Non regni cupidos: sed libertatis Amore.
 quam colimus, dux omnis erit: manus ipsaq; nobis
 Par superis: non ille Deus qui maximus author

His bello melior, sedeat, semperq; sedebit
 Regna tenens quæcumq; poli, nos sceptrâ vereri
 Inferiora pudor, virtus en deniq; nostra est.
 Quanta sit in superos: q; prælia nostra reprehēdet:
 Nam celum quodamq; micat fulgentibus astris
 Auxilio nobis aderit, qua vertitur axis
 Squameus, ac serpens stellis ardentibus errat Serpens.
 Et per vitrosq; polos horrentia terga retorquens
 Labitur, hic omnes habitantes ordine formę
 Cælicolum: nostre partis: sunt insuper ipsa
 Dissparata locis astra: & que plurima fulgent
 Signifero: fulctus gladijs armatus oryōn Oryō.
 Centaurusq; ferox: & que leo torrida flammis Centaurus.
 Ore gerit. Gradivus item qui promptus ad arma
 Impatiensq; moræ: nepam trahet: atq; rubentes Nepa.
 Gorgoneos visus: & cedere centia sæua Gorgona.
 Astra meduseo subnecta & sanguine, & ipse
 Perseus, Alades, gelidaq; lyæomis arctō. Perseus.
 Mictō alias cœli lucēs, & frigida aquari Hercules.
 Humentisq; seuis saturni sydera: & urnas Arcton.
 Et cancrum otapedem nec non geminosq; triones Vrna aquarij
 Egocærontis ophim: cygnum mediaq; volantem Ophis.
 Austrina sub parte aquilam, corruumq; capramq; Cygnum.
 Quosq; argina mari vexit prius alta carina Aquila.
 Pelias hic primum, geminos quoq; sydere iunctos Corvus.
 Tyndaridas, qui bella gerem: si verteris axem Capella.
 Hic omnis celi faties: hæc sydera nobis Navis argo.
 Suppeditant vires animo: quis impia sument Castor et pol
 Bellas: quibus dubitet labi, vel sistere contra lux.
 At terræ in medio locus est, vbi torrida flammis

LIBER

Cerbarus. Estuat omnis humus: quem cerbarus ore trifauci.

Charon. Flāmiuomusq; charō: nec nō rhadamantus, et ipse

Rhadamāntus. Pluto habitam, sedemq; suam nouere futuram:

Pluto. Hos aditus seruare placet: si forte deorum

Conalium hesperidū nymphas, satyrosq; vocaret

In pugnam, deus ille potens qui rexerat orbem.

Nymphę. Hi mihi si fortes anime, si pręlia poscent:

Satyri. Aut inimici gerent rigido certamina campo:

Pręsidio stabili fient: uos arma parate

Tantum animis opus est nobis: res cętera perget.

Dixerat illa ferox mixta est: sed viribus impar

In superos afferre manus: & vertere aucta.

Postq̃ summa dei virtus, & summa potestas

Inflammati videt cęli penetrata puri

Atq; suos pauire metu: nec querere pugnam

Indignans non iusta malos capere arma ministros

Indoluit: tantum sciamus patrassę nocentes

Atq; hęc purpureo tandem sic fatur ab ore

Oratio Dei ad Angelos bonos.

Non ingrata mihi fuerant opa ardua mūdi
Cū primū cęlū, et terras, equorq; profundū

Institui: formasq; dedi generantibus aptas,

quiq; erat, est, & erit, pariter qui fecit & ipsos

Cęlicolas habitare polos: stellasq; moueri

Magnus & ipse deus, nostri quoq; numinis instar

Lętus erat tales cęlo discernere turmas

Nunc quod praua suos infecit flamma rotatus:

Oppositamq; meę querunt consistere sedem

Displicet: & tantis maculari a millibus edes

Æthereas, mente mę dari non omnibus equam.

Ergo

Ergo perpetuo pestem hanc sub tartura mittam
 Exercentem iras. gentemq; in regna beatam
 Adsciscam: comitesq; pares lucisq; boniq;
 Efficiam: regnumq; meum commune loco,

Quare discedam toto de pectore curę:

Et metus: arbitrij, libertatisq; potestas.

Vobis nulla aderit: sed firma mente voluntas.

His contra adiciam: fastus, mentemq; malignam.

Ne videant cęci rabie pleniq; furoris.

Impia semper agem: menti & contraria nostrę,

Vos vbi diffugiem per aperta palatia cęli

Ite boni lustrate choros, saltusq; repositos

Siue hos Arctophilax, vel fluminis orbita magni

Siue Draco squamosus habet, vel candidus ales

Seu lateant seui martis sub sidere tectis:

Gorgonis ora super: vel plaustra bootidos alti

Querite: cęlesti longe pellantur ab aula

Vulneribus crebris, & aperto Marte premantur.

Effugia vt non vlla habeant in parte superna

Dixerat: ast illi sublato murmure, robur,

Atq; oculos efferre suos, inde oaus omnes

Vt patefacta dei mens, & sententia cunctis:

In pugnam venere boni, fulgentibus armis,

Atq; animis, & mente simul, concurrere prompti,

Principio firmate acies, fortesq; tribuni

In superos ni fronte pares: nam cornua late

Firmabant acies, & robora fortia fratrum

Addebant illis animos: pugneq; parabant

At satan dextrum curabat in agmine cornu

Belial in leuo. medium mars substinet, ambo

Cōfirmat an

gelos bonos

in gratia

Arctophilax

Draco

Padus

Mars

Botes

Ordo pugne

malorum an-

gelorum

Satan

Belial Mars

LIBER

Lucifer,

Ductores aciem firmare. alasque tribunum
 Lucifer ipse loco paulo suspectior: omnem
 Euentum belli, pugnamque ex ordine cernens
 Intrepidus nunc hos, nunc illos admonet, et post
 Principia, ardentem deducit in agmine turmas
 Quas postquam maiors fuluis instruxerat armis
 Paulatim conferre pedem: ferrumque mouere
 Iussit: et armatos primus confertur in hostes.

**Ordo pugne
 angelorum bo-
 norum.**

At non in furias raptus melioris, et almae
 Partis miles erat: nec in exornatus in agmen
 Venerat: aut impar numero congressus, et ordo
 Affuit: et signum pugnae cum posceret omnis
 Praefectus deus ipse dedit: nam cornua, et alas
 Ipse regens: summis dederat curanda tribunis,
 Sic postquam firmate acies: et bucina rauco
 Increpuit clangore: tubae celum omne beatus
 Implerant: fremitu tandem: tonitruumque secuto:

Pugnae initium.

Arma duces, omnesque simul mouere phalanges
 Concurrunt: geriturque manu res: prelia miscent
 Centurio, Princeps pili, peditesque sequuntur,
 Bellatur. certantque loco. ferrum omne coruscant.
 Fit gemitus: forteque cadunt: et sanguine celum
 Oppletur: tabesque fluit permixta cruori,
 Non efferre libet que vulnera: que ne cadendo
 Acta lues superum, pudor hos, spes inde premebat
 In longum conferre diem motu arma duelles,
 Hoc propter vario certatum est robore casus:
 Certa nec aduersae steterat victoria parti
 Pro pudor en quis erit mecum: qui prelia sumat
 Exclamat Michael: mediosque infertur in hostes:

Michael

Disceatq; loco instantes, primosq; trucidat
 Hunc Gabriel, alijq; duces fortesq; sequuntur
 Ductores: omnisq; ardens exercitus illos
 Insequitur. vires addunt fiducia, & ipse
 Omnipotens: qui cuncta suo gerit ordine bella,
 Magna fides que summa dei penetralia transit
 Suggestit iusta arma bonis, pressitq; nocentes
 Qui postq; sensere Deo viresq; manusq;
 Extemplo Turbate acies: nec sistere contra
 Aut conferre manum valuerunt: corruit omnis
 Turba nocens: suanusq; feros seasse nefundum
 Apparet: dubiamq; dei tentasse ruinam,

Gabriel.

Vt cadere duces, & circumuentus ab hoste
 Lucifer: & nullam vidit superere salutem
 Corruit: & misere didicit non posse furorem
 Ferre suum: lapsusq; graues descendere olympo:
 Multa gemens, summumq; poli metatur ab imo,
 Vtq; alij cadere loco: suavesq; grauata
 Et decor omnis abit: subitus circumstetit horror,
 Oppressit meror mentes: & pectora ceca
 In rabiem vertere manus: cunctiq; furentes
 Accipere feras tenui pro corpore formas,
 Horribiles visu cuncti: gibbosaq; ventris
 Ingluuias: pectusq; auum: iam gutture flammis
 Emittunt: vncq; manus, & veller a dorso
 Ardentesq; oculi, suffecti sanguine, & igni,

Casus luciferi
& suorum.Mutatio for-
marum de-
monum.

His etiam sine fine dolor, luctusq; metusq; De pœna de-
 Mens tamen illa fuit que primum reddita cunctis monum.
 Ad penamq; datum solium cognoscere diuum
 Scellatumq; poli faciem, nec scandere ad astra

LIBER

Sed uolitare leues per inania regna profundi
Concessum miseris: & subdere colla catenis
Nosse moras heredi longas: pœnasq; nocentum
Tortoresq; feros animarum, carceris esse
Custodes: qualisq; fuit mens impia diuis
Talis pœna illos æterna lege secuta est.

Namq; alij flammis uolitant, quidamq; niuosi
Montibus exercent fontes: pars fumida iactat
Sulfur: pars picea grauius conuoluitur vnda,
Nonnulliq; gelu frigent: glacieq; rigentes
Membra æent: mallemp; laeuis nō nosse charontis,
Nullos pœna eadē miseros premit: aut datur vna
Diuersæ rerum facies cruciatibus aptæ,
Cum cruciant alios eadem perferre necesse est,

De Angelis q sed quisquis sceleri largus non mouit habenas
fuerunt men- Et tacitus voluit suspensio incedere passu
te dubia Donec longa dei patientia substulit arma:

Errantes fluitare polo: nec sislere in alto
Aspicias: imas terræ nec ferre tenebras
Nubiferos grauioris aque demittere nimbos
Ad terram: & rigido cælum conuoluere fumo
Sæpius ad magicos soliti descendere cantus.

Esse Angelos Hi nobis testes aderunt, nox vltima quando
testes nostro Corporeos nexus gelida cum morte resoluet
rum operum. Exactosq; dies vitæ, cælestia postq;

Numina iussa deo cordis discrimina poscent,
Habere quē Nam pariter lapsa est vitalis corpore forma.
libet hominē Æthereoq; fluens cæta se condit in aluo
duos Ange- Inscia: nil retinens prisce virtutis: & alti
los in custo- Quisq; duos summit cælesti ex ordine diuos

Aduersosq; tamen: q̄q; his est magna facultas
 Consilij: suadentq; bonum facinusq; malignum
 Vnus & ad curas exercet corpora scēdas,

diam sui cor=
 poris.

Alter in oppositum suadet meliora: sed istis
 Creditur (vt referunt) hominis benefacta, nefasq;
 Siue nefanda viri, seu sint meliora secuti

Non alios sumet testes deus ipse supernus,
 Cum repetet culpas nostras, causasq; malorum,
 Tanta fides illis, tanta est reuerentia cœlo,

Ergo quid dubitas scelerate hæc crimina vitę
 Prodere, dum viuīs: culpasq; referre priores

Confitendum
 esse: a sacēdo
 teq; veniam
 implorādam.

Atq; sacēdoti grauib; sub ambere supplex
 Et petere auxilium miser, omnib; ille supernus
 Arbitr̄ addit opem. tamen & si debita fiant
 Obsequia in dominum: cordis quoq; pura volūtas
 Adfuerit: nulleq; premant tua te cēta rapinę,
 Quas nec celandō, nec si non reddere promptus:
 Ne quicq; domino confidis: nulla salutis
 Gratia, nulla dei poterit succurrere presto,

Sed dabere in predam custodi corporis illi
 Qui tibi consuluit facinus: qui crimina suāsīt
 Ille vbi te rapiet: ventis discordibus, igni
 Frigorib; q; gelu, cum turbine grandinis himbri
 Supponet te te merito, flammisq; cremabit,

Sin tua facta magis fuerint laudata superno,
 Te feret ille ales cœli ad sublimia puri:

Qui benefacta tibi suggessit lumine vero,

Nec mihi vana fides bis quinos lapsa p̄ orbes
 Numina cœlicolum. totis cecidisse diebus
 Et cecidisse loco: terrasq; petisse profundas:

LIBER

Infernosq; lacus, mestissima regna charontis,
Infernum locum esse a Deo factum

ad Demonas cruciandos.

Hoc propter, medio pauperunt subditu terre
Tartara: tumq; lacus pice, flegetontis & unde
Ardentes: quo flamma levis bene fontibus apta
Aeternum cruciat scelerate crimina vitæ,
Mira quidem (sed vera) cano, mirumq; (resindi
Per medium terram) dictu, quo turba furentum
Concidit: & vastas ora penetravit ad undas,
Non tamen incassu paruo deus astra resoluit
Telluris, magno celi sed murmure, lapsus
Aera per medium succensis ignibus ardor,
Nubila disiecit tonitru: flammamq; resoluit,
Et percussa graui fertur tunc fulmine tellus.
Et tremuisse solum vi tamq; molis & ictu,
Ut via sit medio terræ patefacta sub imo,

Tunc & creteos montes, Cyprumq; feracem
In medio anxit pontus: tum dira carybdis
Trinacrium a calabro secrevit margine litus,
Nam mare quod terram magnū angiebat in orbē,
Ad pinxit glatiale frenum, lybicosq; reductus.

Nec fictum est: atro terræ sub carcere flamas
Sulfureosq; lacus, & tartara fœda patere,
Et premere infontes, & penis tundere fœdis,
Et q̄q; nulli certo sum limite notu:

Ethna tamen restis flamme, & vulcania monstrât

Probat exem Fulgura: labuntur que summo a vertice montis,
plo esse tur = Vidi ego cum nauiliparas tum forte petebam:

tar a.

Flammarum volitare globos, & labier alto

In pelagus: timidosq; metu pallescere nautas,
 Et gemitus stridorq; virum (mirabile dictu)
 Sepius audiri solitus: clamorq; gementium,
 Non mihi si muse dederint in carmina vires,
 Et magnis resonet fidibus crinitus Apollo,
 Hos possem memorare locos, cecusq; auernas,
 Et q̄ firma quidem sedet hec sententia menti;
 Esse sub ignoto terrarum carcere manes
 Terribilesq; deas scelerum, aurasq; grauantes.
 Que nullum possum vnq̄ miserescere fontem,
 Nec pietate graues licitum suspendere penas,

Ast & si vario cruciatu vertitur aura:
 Terribilis lucisq; carens dicta aula profundi
 Fœda iacet: rigido versans & cardine postes
 Ad negat ad superos quemq̄ conuertere gressum,

Sed si forte libet numerum cognoscere: quotq;
 Exacerint cœlo forme mentesq; nocentum,
 Millia quotq; leuis circumfluuus occupat aer,
 Non ea nosse datum, veluti si sidera cœli
 Connumerare velis: disiectam fluctibus altis
 Aspicias bibulam, vel si per lictora arenam,

Concessum est homini solijs consistere in illis
 Vnde simul cecidere deum tot millia ad imum.
 Frenanti lingue rabiem, capitisq; superbi
 Qui iecat fastus: discens sub pondere leges
 Esse boni, victorq; suas compefcuit iras,
 His patefacta dei sedes, his ampla videre
 Regna poli liatum sanctumq; videre tonantem,
 Ethereoq; frui lustrantis in omnia vultu,

Sed quid ego admirâs summi genitoris aceruū,

Homines es=
 se ascitos in
 locum ange
 lorum de=
 perditorum

Dare amēta
 mortalia lo=
 am diuis.

LIBER

Connumero secreta poli: non turbidus ausler
 Non boreę flatus: non fumida sydera celi
 Illi obstant: damus aucta locum mortalia diuis,
 Salicet & furor est, si quis comprehendere credat
 Posse dei secreta, putet vel promere versu.

LIBER SECVNDVS.

Nclite Rex vatem maiora ad di-
 cta vacantem.

i Et per inaccessas audentem carmi-
 na ad artes

Dirige: si celi formas (si consitus ordo
 Stellarum iuuat) & varios cōprehendere ausus,
 Errantesq; polo diuos: si fata, diesq;
 Extremos vite, causasq; videre latentes:
 Huc mentem conuerte tuam. non bella Gigantum
 Hecctora non canimus: Xerxis non castra: ducesq;
 Hannibalemq; ferum: nec pręlia Cęsarıs vlla.
 Tritum iter, insolitus iuuat exercere camęnas
 Ad numeros: nulli vatum debemus ora,

Proponit hoc pro fundamē to earum re- rum que di- cturus est. Deum prese- asse naturam omnibus re- bus.	Principio pater omnipotens (vt legibus orbem, Fleckeret: & mundi moles operosa maneret) Sublimes celo statuit, stellasq; globosq; Erratum: quibus & numeros, & nomina finxit, Naturamq; illis prestat: vt omnia certis Temporibus mundo starent: variantibus astris, Concretas terre formas, quibus insuper addit Eternos cęli motus: ne singula possent Ferre vices: vel sponte sua mutare figuras,
---	--

Subiecatq; polo terras, mare, flumina, & ignes
 Aereumq; globum, flatus, herbasq; virentis,
 Et quæcunq; suo duat de semine tellus,
 His hominum finxit mores, & corpora & omne duci.
 Fortunam: & casus varios: vitumq; diemq;
 Extremum: fati seriem finemq; laborum,

Ab astris oia
 inferiora pro

Que quoniam certa libuit ratione moueri,
 Et te nosse iuuat, celi secreta rotantis.
 Huc totus animi vires conuertere priores.

DE LVNA & spherarum ordine.

P Rima poli series, celestis conscia motus
 Voluitur ardentis arcum confinia flammæ
 Extrema, cui tellus pendet delecta, fretumq;
 Aera tum liquidum, flammæ quoq; purior ignis,
 Æthera post nitidum montus confinia signans

quæ circum æterna voluuntur lampade flammæ,
 Insignesq; deum species: Stelleq; potentes,
 Vndiq; terrenam molem lustrare quotannis
 Et claros afferre dies: noctesq; serenas
 Reddere, & ambiguos deducere motibus ortus.

De varijs lu-
 ne formas.

Prima deum terras alieno lumine Luna
 Circuit: et varias patitur pro tempore formas;
 que q̃ nullis per se dat lumina terris
 Et densum, rarumq; suo sub corpore signat.
 At tamen illa vagas flammæ a lumine solis
 Suscipit: ambiguos pandens super æthera vultus.
 Aurea nam primo monstrat sua cornuua celo
 Falcatosq; sinus: parua cum luce reflectit,
 Mox quoq; purpureo paulatim lumine crescens
 Dum septem reuoluta dies: quartamq; figuræ

LIBER

Albicet: inde sue reparans confinia forme,
 Emicat orbe dato terquinis lapsa diebus,
 Nec secus illa polo fulget: q̄ lumina solis
 Esse vides, totumq; suum mox lustrat & orbem,
 Sic magis accensa: & fraterne lampadis instar
 Accipit oppositos lucentis syderis ignes,
 Decrescensq; suum paulatim diggerit orbem
 Inq; nouas formas iterum se vertere cernas,
 Vt doceat phœbum proprios minuisse nitores,
 Lunam nō vi At latet, ardenti postq̄ sub lampade solis
 deri posse cū Non cerni nosciq; potest: non promere vultus
 est sub radijs Maiori submissa deo: nec reddere lucē,
 solis. Nec quas contraxit concreta mole figuras,
 Donec continuis admittens motibus: erret
 Inuia per superos: & noctis opaca profunde,
 Itq; duos obscura dies: vix terna resurgit,
 Et tamen obtenuis. cornuta & cuspide fulget
 Eregium celi lumen: visusq; Decorum
 Et varie semper suspensio vertice fulgens
 Humanas miro frustrans cum lumine mentes,
 De motu lu= Instituit deus omnipotens (cum conderet astra)
 nœ. Menstrua Luna suum spatiosis orbibus orbem
 Perlegit: & lucē semper contermina phœbo
 Perdit: & inde (suo renouato sydere) terras
 Circuit: & tenues in longum porrigit arcus,
 Hęc etiam pigro fertur per concava motu
 Interdum & celeri glomerat vestigia cursu
 Inuia mortali per agrans loca: lucida calcans
 Concava: tum summo celi subuecta rotatu
 Signiferi querit bis sex animalia celi

Sepius hesperias preceps lapsura per undas
 Inatus purpureas querit Conungere metas,
 Interdum libycas fertur tardissima ad oras,
 Syddonias visura nurus, dextraq; relinquit
 Solis iter: gelidam non unq; conatut arcton,

Sic igitur varie currentibus orbibus acta
 Signiferi partes nunq; transcendit: & ipso
 Limite non fertur medio: sed longius errat,
 Ne phœbi cællem medium: finesq; pererret,

E cœnrumq; ferum Lunę inter concava cælum
 Telluris, media signorum a parte remotum,

Ne mirere nouis fingentem carmina verbis
 Si fruor, externa & si nomina singula cœlo,
 Sic opus est, res ipsa monet: ne quere decorem,
 Ornari musis vetitum, nam notior illis

Ars erit: & motus varios tu conape giris,
 Quos vulgi fauor ambiguus, veteresq; dedere,

Lunavbi sub tauro graditur: tellure remota est

Hoc ideo tauro gaudet: tauroq; beatum

Illa sibi regnum terna sub parte locauit,

Sphæra tamen medio terram suppressit, at orbis

Quo graditur: terræ non est conterminus usq;

Magna per anfractus, & partis denia, cura est

Precipites cœli motus, paruosq; Epy cælos

Flectere ad obliquos arcus, terreq; figuram,

Nam vehit illa super currus: vehit illa sub imo

Et proprior terræ spatio breuiore rotatur,

Ante pares Geminū flellas sum cornua tauri

Insigni flammam choro: pluuiabilibus astris

Vergilias dixere patres: qua concipit ignes

Lunam interdum esse meridionale interdum septentrionale.

Lunā nō ferri extra 30 = diaci latitudinem.

De circulo eccentrico lunę. Exasfatio.

Exaltatio lunę in ij. parte tauri.

Difficile ē lunę motus inuenire.

Vbi Luna sit longior à ter rē mro.

LIBER

Flammeſcens meliore loco: curruſq; recuruos
 Exercet, tardo motu: nam ſemita maior
 Longior a terra: rigidos dat in æthera motus,
 Lunam quin Hos non illa globis tantum ſublimibus affert:
 q̃motibus mo Sed quinis agitata modis: modo fertur ab vno
 ueri. Eoa ſub parte celer: modo proxima terræ,
 Interdum properat ſolis contingere curruſ.
 Et mergi occaſu: paruoq; voluta epyæclo
 Gaudet equis iunxiſſe rotas: illoq; reflexa
 Precipiti fertur motu: bis menſe per errans
 Concaua: q̃ gyrum ſphere peragrauerit omnem,
 Adde quod in boreâ prono vehit abyſſa curruſ,
 Et rapidum cœli curſum, ſphereq; morantis
 Et parui ad terram cycli non linqvit: et illo
 Voluitur: vt certos reſerat ſuper æthera motus,
 Quid opere Ottipedis cancri ſi forte effulxerit igne,
 tur luna in ſi Et dea ſit fortis motu: nulliq; maligno
 gna cancri. Peruia, nec phœbi flammis obnoxia: mira
 Largitur tum ſumma viris, nam maxima prebet
 Munera: tum ſuſces, & regna potentia donat,
 Et populo gratos reddit: plenoſq; fauoris,
 Luna cum Io At ſi forte iouis radios ſuſceperit almos
 ue. Tunc regum largitur opeſ: nunc cedit honores,
 Prebet amicitias: & vulgi preſtat amorem
 Luna aſpecta Peſſima ſi martis radio, grauibꝯq; figuris
 a Marte et ſa Saturni occurrat: cum fulxerit orbe repleto
 turno. Infandam gentis clabem, labemq; minatur,
 Luna cum ve Æmula ſed veneri fertur, namq; inuida Luci
 nere. Illius aſpectu ſuccenſet: & orbita q̃q̃
 Ipſa minor: lumen veneri, gyruſq; decuſq;

Maiores, at est veneris succensus purior ignis,
Atque locus cælo sullimis, et orbita maior,

Sed formæ variant aspectus, et omnia fiunt De aspectu
Ut quisque est Lune radio bene iunctus et atro, planetarum ad
Hi nummis, formaque vigent (qua diuidit orbem lunam.
Linea) si currat fualis: vel recta resindat
Errantum lumen: contra vel sumpsit illud,

Cum simul occurrunt trino: dant optima natis,
Sextilis iuuat exigue, conspectus et ipsi
Oppositi quartique, nocent nascentibus, ambo
Infortunantes videant si lumina phebent,

Hec inter Cupidos, endymone lusit, amantes, Fabula de en
Cum non equali lustraret lampade terras ldymione et
Dum sequitur que deam, per devia rura vagando luna,
Per loca plena metus: per et ipsaque devia montis
Fervidus, insonnis non cepit nocte quietem.

Non illi studium gemmæ, non diuitis auri
Cura fuit: sed sancta Deum perquirere templa
Et superum flammæ, et feruida sidera cæli,
Multiplices Lune facies miratus ab imo,
Terdenos coluit reuolutis solibus annos,
Ergo non studium tam longo tempore crines
Pectere cura fuit, dulces non atripere somnos
Sed pluvialis aque patiens: aquilonibus horrens,
Sepius herbofo potuit requiescere lecto,

Endymionē
ferunt per 30
annos amasse
unam.

Viderat hanc ignis iuxta confinia ferri
Inter conuexum flammæ leuioris, et orbem
Stilbontis: varioque globo circumdare terras
Imparibus spatijs lustrantem: et concava cæli,
Interdum minimis signantem cornua flammis,

LIBER

Et velut ammissam mestum perquirere olympum,
 Incertumq; vie: quo cornua flexerat orbis
 Nunc oculos mentemq; simul, super astra ferebat,
 Omnia vinat Omnia sed postq; vicit sollentior vsus
 pertinax au: Et labor, & studium, quod perficiat omnia, velle, &
 ra: & diligēs Vim dedit: vt motus posset comprehendere certos,
 opera: Atq; aperire vias omneis, quis diua feratur,
 Vigilia et stu Tantum illi studium longevi temporis acre
 diu ferre ho: Attulit: humano licuit comprehendere sensu.
 mines ad Quo ferat orbe rotas: hic mundi mema primus
 astra. Transiuit: magnumq; dea penetrauit ad orbem,
 Et varias vidit vires, variosq; meaus:
 Multiplices q; illi sub eodem sydere formas,
 Haec via sullimes animos ad sydera vexit,
 Nec non & doctas qui quesiuere per artes
 Naturę causas: & frontem angere lauro
 Castaly latice ausos contingere fontis.
 Et plures quos nulla quies deduxit ab alto
 Miratos celi spectiem: fragilemq; videntes
 Terrene scias tabem, vitamq; fluentem,
 De tribus Lu Sed me Luna vocat cœli ad sullimia, et orbes,
 ne nominibus Illa polo fulgens, terris, hereboq; profundo,
 Nomina trina tulit: proprias sortitu figuras,
 Nam quod frater no fulgentes lumine vultus
 Præbeat: & solis radios imitetur in alto
 Diana. Dicebam patrio veteres sermone Dianam,
 Quod ferat Alma diem cœlo subuecta sereno.
 Sed quod ad infernos manes, & tartara ditis
 Lucida purpureos vultus subuexerat olim
 Echate. Infernos echate nomen suscepit ad orchos,

Hæc Iouis inferni quondam furor impius herens De rapto pro
Visceribus dilecta deo: quesita per omnem *serpente.*

Trinacriam: nō sponte dedit sub tartara gressum,

Qui simulac vidit radiantia lumina diuæ:

Obscura sub parte poli, fulgere tenebris,

Arripuit diuam, nimio succensus amore,

Et tandem matris precebus lassatus amas

Reddidit ad superas sedes, lucemq; diei,

Quid non virgineo licitum concedere vultu?

Qui due minus licuit, leges q̄ soluere ditis?

Namq; vbi bissereno potuit perstringere mense

Coniugis amplexus, rigido & conuoluere saxo:

Infera regna tenens, cœlesti lumine parto:

Impia dissoluit scelerati iura profundi,

Semestre ad superos tantum, vt perfundere posset

Alma decus: nostraq; libens regione vagari;

Hæc & virginibus studiosius omnia prebet, Iuno.

Coniugium, castosq; viros placidosq; ministrat.

Auxilium primo pueris in limine portans.

Et fœtu, & matri, miro succurrit amore

Hinc Iuno dicta est, magnum celebrata p̄ orbē

Quod iuuet alma viros, hec natu- ma xima feat

saturnum genitis primo sub tempore patrem,

Sive quod illa Iouis soror, & coniuxq; supremi

Aeros nectens madidis humoribus ignes

Sufficiat gremio varias pro tempore formas,

Sive poli series: & cœli traditus ordo

Hanc natis tacita fuciant ratione preesse,

Humida vis quoniam crescentibus apta figuris,

Quas solis radius descendens æthere ab alto

Humiditas lu-
næ cum ignis
caliditate pre-
sunt genera-
dis rebus.

LIBER

Afferuat proprio moui: & seruata reportat
Luminibus phebcs augendum: que duo cuncta
Sufficiunt: generantq; nouum de semine semen,
Atq; quod est natum viget in sua tempora factum,
Dum Lunę radius, solis lumenq; decorum
Lustrabunt Comexa poli terrasq; Rotatur:
Nunq; deficiem generantia semina mundo,

Pronosticat Hęc maria & ventos, tempestatesq; sonoras
tempestatum Concitat, & nigra cœlum ferrugine tingit,
futurarum. Hęc etiam causas nymborum noscere certus
De hymbri = Edocuitq; simul quo sydere decidat hymbes,
bus. Nam medium quotiens orbis dimensa volumen
Oppositos cernat phebcs lampadis ignes,
Vel ter septenis lustrarit solibus orbem:
Saturni radio, martis vel pressa maligno:
Occupat assiduo nigranti sydere terras,
Pessima si condant vultus sub sydere aquoso:
Aut gelidi aspiciat saturni lumina quarto
Opposito ue loco: vel cum renouauerit ignes,
Dy superi, & mētes, quibus est in hibernare potestas,
Infandam terris hanc vos depellite pestem,

Pronosticat se Luada montanis si forte effulxerit igni
renitutus Nec maculis infecta globum porrexerit atris,
Tunc largus portendit opes: atq; horrea com plet,
Dum modo felices stelle sua concava lustrent,

Fieri hominū Sic igitur vario suspectans lumine diuos
mores se aut = Fecur, & alternos perflat mortalibus ignes,
dū lunę aspe = At quotiens marti fuerit sub tempore partus
etum ad cete Proxima, vel calido flamme scaturit sydere phœbi,
ros planetus. Saturni ue semis radio: tum luada mentes
Imbuunt

Imbuit: et mores natis, quos quisq; Deorum
 Sectatur: proprias artes studiumq; vagantum
 Exhibet, hinc iustos alios, quosdamq; feroces
 Accipimus, pigros aliquos, tardosq; videmus,
 Versutosq; alios, p'acida & cum mente quietos.

Hinc artes varie, Nautis, studijsq; potentes
 Agricolas quosdam, vel ferrea bella mouentes
 Et quosdam mentis vacuos celeresq; calore
 Non nullos: frigent alij: mens omnibus una
 Nunq; aderit: sed quisq; sua sub mente laborat,

Hac & terribiles hominum descendere morbos
 Compertum: subita pressos cecidisse ruina
 Ad terram: veluti percussa a pondere magno
 Precipitata dari, post corpora scæda iacere
 Et resupina solo, mentem quoq; perdere: & ora
 Dentibus incaussis spumantia vertere arcam,
 Caligare oculos: tremere artus: labraq; volui
 Et lachrymas ultro fluere: & conuoluer ictu,
 Nec sentire tamen languentia corpora morbum,

Hoc & mercurio tribuunt: cum concava phœbes Causa huius
 Non cernat: vel nulla sui sit flamma sub ortum morbi.
 Nascentis pueri: vel virginis astra locetur.

Sin fuerit martis radius violentior illic,
 Infans reddit natos, capros ne furore,

Hanc propter fluere et pontū, remeareq; carnes De fluxu ma
 Incertos pelagi motus, vastamq; curibdim ris atq; reslu
 Ruptantem rapida pontum vertigine & astu. xu.
 flectere sub fundo pelagus, sursumq; referre
 Turbine cum magno fluitantes vertice arenas

Hæc & si scimus cœlo descendere ab alto:

Artes esse di
 uersas se am=
 dum Lunę si
 gnam ad pla
 netas.

De morbo co
 mitiali.

LIBER

At tamen vnde fluuat, causas aperire parabo.

Inclite Rex: ne falsa tibi sententia fiat,

Causa refluentis maris. Appetit ad similem formam quodcumque creatum
Naturamque datam: similis natura sequetur

Humor aque fluidus, Lunæ sectatur acervum:

Quæ cum præcipites peragret super æthera motus

Sic remeare datur, fluitantem crescere pontum

Huic vni parem fluctus, motusque sequuntur.

Quales diua polo peragrat: sumitque per alta,

At postquam moti fluctus maris, atque resumpti:

Ingentes retinere citos, non posse putandum est,

Æquora cum fundo moueant: referemque cauernas:

Vndarum cursus missi de parte profunda,

Sectantur Lunæ motum, non illa quiescens

Adtrahit omne mari pelagus: spargitque per equor

Præcipue exorients, & tractas conatatur vndas,

Donec ad occasum veniat concursus aquarum:

Hos etiam venti pellunt: contraria semper

Vnda vado: minuunt vires, augemque viassim

Præcipue cum diua polo sub parte aquilonis

Atque nothi sedem peragrat: contraque vagatur.

Vnda fluit, summumque locum maria omnia complēt,

Hoc & in oceano maius patet, altius æquor

Tollitur, & maior cumulus descendit aquarum,

Difficile imprimis causas aperire latenteis,

Et quas doctiloqui certa sub nube ferentes

Liquerunt: veriti rationem reddere certam,

Tu modo certa precor rimator mente sagaci,

Multa modis multis aperit natura creatis

Astrorum influxu: que cuncta manentia ducunt

Vir tutes, opus & causas si promere durum est
 Expediam tamen hec paucas: vt singula nostri
 Membra regunt capitis stelle, cerebriq; potentes, Vires Plane
 Mercurio ingenu, Cerebrum Lunęq; dedere, taru in mem=
 Saturno auditum Soli cor Pectoris ima bris hominu.
 Iuppiter ipse regit, nec non causasq; fluenteis

Et Marti attribuit bilem, & que proxima fellu.
 Vnde ire faciles, & cordis dira voluptas,

Ac cytherea iecur retinet: Venasq; calentes
 queq; mouet auctis venerẽ, & qua duamur oēs
 Adde voluptatem: paucos mens ipsa fatigat
 Spnere quod cupimus Lunę sum mebra supna,
 Et caput & cerebrũ: aucti & qđ noscimus omne
 Quod mortale potest animal retinere Deorum,

Hec si mercurio non conuenit: omnia perdit
 Quę tribuit natura homini, mentemq; animumq;
 Aut non perpetuo firmam, stabilemq; manentem
 Qui si forte semis radio Martisq; rapacis
 Aspiatur: fœcunda parit cum fœmina natos,
 His omne infuēt at: quod mentem reddere sueuit
 Egregiam: nullosq; illi dat seminis vsus,
 Noscendi causas remouet: deliraq; semper
 Mens homin: nullasq; tenet sub pectore vires,

At si forte Iouis radios: vel lumina cernat:
 Optima largitur natis: partusq; benignos
 Effiat: & caste deducim tempora vitę

Ergo inter superos postq; sibi tanta potestas
 Aereumq; globum flammis ardentibus ornat
 Det fœcunda viris placidam per secula mentem,
 Omnes vt pelagi fluctus, nocturaq; genti

Cũ luna quã
 do mercurius
 nõ conuenit.
 Luna aspecta
 a Saturno et
 marte cum
 mercurio exi
 stentibus.

Luna aspecta
 a Ioue

LIBER

Sydera fœlia colluſtret lampade ſemper.

DE MERCVRIO.

Altius euecti tandem penetrauiſmus orbem
Luna tuū, iuuat et vêtis nūc pandere vela,
Cylleniꝰ aperire globos, flexusꝰ rotarum,
Mercuriumꝰ poli totis deducere giris,
Et motus aperire ſuos, viresꝰ potentes
Pandere, & in lucem flexus numerosꝰ referre.

Namꝰ poli primus ſectas, & concava ſinxit
Alipedesꝰ leues glomerare per æthera currus,
Et motus conferre datos, flammasꝰ vagantes
Ambire, & ſolis variari lumine lucēs
Hunc & n. certum eſt vicinum ad cornua phœbes
Flectere iter: celeresꝰ rotas curuare meatu
Apſidibus certis: nec plus diſcedere ab illa
Quam ſua ſigna procul diſtem a cuspide ſolis,
Tantus Amor Lunæ, Solis reuerentia tanta eſt.

Fabula.

Hūc memorant quondā ſummi tenuiſſe tonātis
Archanum: & verſa tantum placuiſſe figura
Vt merſum oceano phœbum vinxiſſet in undis,
Impenditꝰ diem terris: placidamꝰ quietem
Sūpſiſſe alchumenam: Ioue natus ad æthera poſſet
Alcides penetrare deos, regnumꝰ parentis,
Eluſum ſimili forma amphytriona ſuperbum
Reddiderit, caſtoꝰ thoro iacuiſſet Adulter
Illius optatum veneriꝰ dediſſe cubile

Alia fabula.

Quid memorē orty gias falſa ſub imagine vac
Eripuiſſe dolis: ſimili quoꝰ mente nouercā (chas
Deceptam: & patrios animos ſatiſſe canendo
Vt caput abſciderit falcato deſuper enſe

Quondam argos, centūq; oculos dulcēdine capros
 Preſſerit: & vigiles paulatim clauſerit omnes
 Inachidem cupido daret vt verſutus amanti,
 Quid ue dolis valeat: promptū quid deniq; lingua
 Non opus eſt dictū: centum capit ille figuras,
 Cum libet: & ſemper vertenti ſingula cedunt.
 Singula vertenti ceſſerunt omnia voto,

At falſis vera inuoluit gens priſca: vetuſto
 More ſuo: cum aincta deum veſtigia ſignans
 Mercurius, reddat proprias ad ſydera formas,
 Aſſimilemq; illis ſe prebeat: & iuuēt omnes
 Errantum radios maiores pandere vires
 Et permutatis formis variare vigorem,
 His ſibi magna fides cælo, terrisq; mariq;
 Creuit: & eſſe deum mendax pateſcerat olim
 Ægyptiſus, mores illis, ritusq; ſacrorum
 Exhibuit, docuitq; viros altaria arcum
 Igmbus accenſis ſacroq; piamine thuris,
 Poſſe homines penetrare globos, ſedesq; ſupernas,

Hunc natum nylō dicunt menphiq; parente,
 Et celebrant meſem ſtelbontis nomine dictum,
 Aſt alij dixere Iouis de ſemine natum
 Maia matre, ſimul cylleno monte creatum
 Ardentq; polo fixa, qua parte reſulget
 Taurus, & in frontis medio chorus imminet aſtris

Hic premit inſomnes duro dare tempora lucro
 Impellitq; homines naturę diſcere mores,
 Saturni hoſpito ſi ſulxerit, aſtra ve ſignet,
 Namq; Deus caute mentes, & pectora verſat
 Et grauiter mentem qui commouet: omnia recte

Veteres miſ-
 ſuiſſe vera
 falſis,
 mercurius au-
 get illius pla-
 nete vires cū
 quo aſſocia-
 tur in figura.

De progenito-
 ribus Mer-
 curij.

Mercurius ſa-
 at homines
 gris cupidos
 & philoſo-
 phos.

Fingere non possum rex optime nomina cœlo
 Ne noua si memorem, fiam simulator, & instar
 Oedipodis, vel dura nimis sententia versu.
 Quare agite o superi, quos iussit currite flexus
 Et bene concordēs radijs: ne lapsa ruinis
 Terra deos fluxisse putet (sine lege) per orbes.

De stella Saturni.

HÆthereos ciclos alta ad sullimia cœli
 Euehor: exortus repetēs: vnde optima sūpsi
 Principia: & tandem saturni ascendimus orbem,
 Septima nam sedes superum: & sullimior omni
 Errantum numero: rigidoq; reflexa meatu

Omne vetus quodcūq; patet terraq; mariq;
 (Saturno faciente) manet: duratq; vetustum

Terdenis giros annis, & sidera lustrat
 Signiferi: partesq; datas non linoit inerteis,
 Nam cœlū, terrasq; graues. marmor q; profundū
 Luce premit: vario flectens sua sidera motu,
 Terdenos signum menses arcum legit vnum,
 Omnia sed simili numero peragrarē necesse est
 Ne conlapsa suam numeratis partibus astra,

Ac duo signa globi longe distantia clavis
 Sideribus tribuere deo, nec rectius unq;
 Fictū aliquid, namq; vrna grauis frigētis aquari
 Opposita est solis domui, calidoq; leoni,
 Et merito est illi sedes ab sole remota,
 Lumine quod careat puro. phæbiq; calore,

Altera quæ cancro fertur contraria, lunam
 Infiat: & tepido semper supponitur orbi
 His astris frigent terræ: tenebrisq; grauantur;

Omne anti =
 quū est a Sa =
 turno.

in. xxx. annis
 perficit satur =
 nus ambitum
 eccentrici.

Saturnum in
 xxx. mē sibus
 pagrare vnu
 signum.

De domibus
 Saturni &
 quare.

An nil posse datur: fingentes talia, fallunt,
Non celi motus varij, non sidera, & ipsi
Errantes: sed quisq; sua sub nube pererrat,

Hinc illi varias fingebant corpore formas
Mercurio: quoniam tanto sub sidere mentes
In diuersa ruunt, cęta sub imagine vite,
quam qui pollutam vitijs, & pondere carnis
Dixerit: errantem ducunt ad tartara parçę,
Sin sua suspiciens deducat tempora cælum:
Imbuat & mentem, rectum, sanctumq; piumq;
Aut doctas properet studijs contingere ad artes:
Hic cælo dignus, superas & scandere sedes

Talia mercurium concessisse tempora vite
Perduxisse ferunt: & sacras ipse per artes,
Ingenioq; suo diuum sibi poscere sedes,
qui q̄q; paruo lustrauit tempore terras,
Deduxitq; tamen mortalia pectora cælo,
Et penetrare dedit suspense menia flammę,
Scrutariq; polum: causas & discere rerum.
Atq; aperire vias nature, & quęreremotus
Astrorum: primusq; globos errantibus aptos
Instituit: signis partes, & nomina ponens,

Hic vana tenet soli sua lumina claro:
Et sedem cepit solidam sub virgine primam,
Et geminis, Lunę hospitium solisq; secutus,
Vt sedeat cancro propius calidoq; leoni
Et dicant non posse globo peragrarę per omnes
Signiferi partes: nec longius ire per illas:
Quam sua sit solis sedes, contermina sedi,
qui cum se videat paulo tamen inde reuolui:

quisq; seipsū
fallit.

conceptus an
tiguorum.

q̄ spe vite fal
liat, errans
perit.

Devita mer=
curij.

Domus mer=
curij eē iuxta
solis et Lunę
domitalia.

Nō elongari
mercuriū a so
le nisi per 28.
gradus.

LIBER

De repedatio Abiectumq; procul, radios veneratur & astrum:
ne Mercurij. Susceptum iam liquet iter: proprioq; meatus

Comprimitt: atq; iterum repetit quos legerat orbes,

Et celer ardentis refugit sub lumina solis,

Inde suos auget motus: ambitq; rotarum

Curuatus celeri motu: post lapsa resumit

Tempora: tum pigro repetit vestigia gressu,

Fortunã sum Hinc semper sumit miseros fortuna rotatus

merevires ex Interdumq; frui lætis largitur: vt alto

retro gradia Fixa loco: vel summa tenet fastigia currus,

Et tione, et dire At cum subpressum pedibus tenet ille meatu,

Et tione planta Heu quantis miseros inuoluit cladibus atrox?

rum. Et q; fallaci deceptos tramice vero

Ludit, & elusos docuit quid sydera possint,

Diuersos esse Quid tibi comemorẽ quales legat ille reflexus

Mercurij mo Permix vel quali vertat se cardine cœli,

tus. Niatur in boream radianti sidere prepes

Cum super ottipedis conscendit brachia cancri,

Vel geminos lustrat fratres, vel virginis astrum,

Aut metam cœli mediam, qua sydera signat

Scorpius, ad cœli spatium duosydera calcans,

Tum gelidæ querens iterum confinia Lunę

Proximus est æmro terræ: quo semita diui

E æmrum curuo designat limite girum,

Qua gemini cœlo pisces luculantur in alto,

Inualidusq; polo, terris sua lumina præbet,

Sic postq; tetigit medium gyriq; poli q;

Frigida dimensus loca cœli, parte resulget

Splendidiore globi fundens mortalibus ignem

Hinc superos almo radiorum lumine lustrat

Precipue si prima tenet vestigia iuxta
 Exortum: cœli media vel parte moretur.
 Et tamen assiduus flamme scens orbibus affert
 Hos mera promptos: hos curuis nauibus aptos,
 Hos causas tractare docet: motasq; tueri,
 Astrorum motus alios: causasq; latentes
 Scrutari, nec firma suo sunt pectora motu,
 Mille magisteria & vitę discrimina inertis,

At arcum flexos anno cum voluerit orbes
 Obclinemq; globi callem: si defuit illi
 Ad numerum: quo quisq; deum percurrit olympū,
 Porrigit in reliquum breuioris tempora lucas,
 Hinc varij fiunt motus: hinc rectior ordo
 Hinc repedare datum aëlos iam parte rotatos
 Et q̄q; gressus nunq̄ reflectit ab orbe
 Ille suo: parui peragrat cum concava acli
 Et modo suspensus, pressos modo cōprimit orbes,
 At tamen aduerso motu legit astra mētis
 Signiferi: & vario transcurrit turbine signa,

Cui si cœlicolum liuisset querere sedes
 Aut ambire super nitidi confinia solis
 Ignitos nocti radios prestaret ab alto,
 Qui superos celeri motu si flectere posset
 Aut phœbi ardentes liuisset querere currus
 Mortales hebetare vias, casusq; sinistros
 Posset: et e superis cunctis præstantior esset,
 Terdenas cœli partes cum perlegit orbes
 Longius abscondit phœbo: ne conatus erret
 Orbe dato: quę summa tenet que reddita cunctis
 Ter centum partes numero, terq; inde vigenas.

Mercurius
 secundū diuer-
 sas cœli par-
 tes diuersi-
 mode influit

Interdū āno,
 nō nunq̄ ma-
 iori tpe mer-
 curium finire
 cursum sui or-
 bis.
 ponit causam
 retrograda =
 tioms.

Triginta par-
 tibus elongari
 nō posse mer-
 curium a sole

LIBER

in 360. p̄abus Sic omnis cœli adus, flexusq; rotarum
esse oēm cœli Partitur numero: summā ne quere minorem
circulum diui Maiorem ve globis: nulla est iniuria cœlo,
sum. Hunc alijs statuit numerum, quem seruat & ipse

Ne sine lege polus vario daret ordine cuncta,
Mercuriū vi- Hoc & concessum est magno promunere diuo
res suas cōiciat Vt posset celeres diuum frenare figuras,
re cū ceteris Quosq; illi statuunt venturo tempore casus:
planetis. Huic pensare datur, Iuuat & compellit ad iras,
mercurius cū Humanas signi formas si presserit alto:

marce Et martis radio se iunxerit orbe supremo:
Homicidas Exilium, cedis cupidos, mortisq; ministros
Falsarios Efficiat: & falso damnatos crimine reddit,
Quiq; fidem scripto queris: vel firma manere
Que mandas cœstata tuo soluenda ne poti:
quere alium, nam nulla viro reuerentia tali
qui sic natali diuos susceperit ambos,

Infidos mer. Sing; feri iunctus: fidei non firma voluntas:
cū Saturno Non promissa valent: scripti non consitur ordo
Sed dabit ingenio vires: mentemq; profundam

mercurius cū At si maioris radio solisq; refulget:
sole et marce. Audaces nimium natos, qui ferrea duro
Bellorum excessu, committent prœlia campo.
Scipiades quales, fabij deciq; fuere
Hannibal & penus: Marius, seriusq; iugurtha,
Ductoresq; feri tali sub sidere fiunt:

De mercurio At si lasciuę veneris conceperit ignes.
cum Venere Aut illi iunctus quacumq; in parte polorum,
Tunc cupidas nimium mentes: nunc pectora cœat
de mer. cū io. In rabiem luxusq; dabit, Ioue tactus at astro,

Imperio gentes regit: & mandata priorum
 Æqua dabit: iurisq; viros, legumq; potentes,
 Augustus qualis Cæsar, Titusq; fuere,
 Alfonsusq; pater, tuq; & domus inclita auorum
 Gentis Aragoniæ, longo quos ordine reges
 Posteritas ventura feret non esse minores

Laus regis et
 gentis arago
 niæ.

Nam iam parata tibi laus, & præstantius illis
 Ingenium, superas vires & facta priorum,
 Nec tua maiorum contenta est gloria fama
 Sed genus omne tuum superas: & vincas honore,
 Nam seu disceptant bello, regesq; ducesq;
 Siue aliquid suadet Populo titubante disertus
 Grandia doctiloqui Ciceronis verba ferendo
 Tu superas: aciem si quando ad prelia ventum est
 Exornare loco subitus suggesserit error:

Excellis Rex summe pari virtute priores,

Vnum restabat sullimis gloria famæ, &
 Vt tandem celi motus, & sidera nosse
 Et quo quæq; loco proprios dent astra rotatus:
 Ne quid inexpertum, iam iam Deus ipse futurus
 Liqueris: aut cæli sedem non noueris omnem,

Nec tibi displiceat cæli secreta, globosq;
 Noscere: diuinos imitari & mente poetas,
 Illa tibi, natisq;, domus stellata petenda est.
 Quam genitor, proauiq; tui virtutis amore
 Tantopere amplexi bellis, placidaq; quiete
 Iustitiæq; pares: animi petiere vigore,
 Quæ ne nota minus pateant: da lora secundis
 Curfibus: vt plenis pandantur carbasæ ventis.

LIBER
DE VENERE.

Tertia subsequitur sedes, & tertius orbis,
Hic cytherea tuas vires, lumenq; globosq;
Eloquar: & sparsas fulgenti lampade flammās,
Vos animę quęcunq; polum sedesq; beatus
Incolias, venerisq; Deę loca summa tenetis,
Este duces: nam vēstra iuuat presentia vatem,
Et tam sancta Dei genitrix, quam fidere in isto
Diua colo: summiq; sedes super ardua cœli,
Quamq; ego non nunq; veneris sub nomine ficto
Compellare meis ausus sum diua, Dearum:
Da precor his animum rebus, mentemq; quietam,
Vt valeam tantę de scribere lumina flammę,
Namq; omnes cupidi poscunt sua numina vates.
Exortuq; suo gaudem: lumenq; recessu,
Veneris ra- Atq; omnes cœli stellę sua lumina condunt
dio oēs stel- Hac referente diem terris, tenebrasq; fugante,
las vinci. Hanc propter diui flammās, radiosq; remittunt
Et graue Saturni sidus, sic propter eandem
Gaudet: & aspectu crudelia fata recondit,
Amplexusq; suos optat mars impius: ex quo
Bella vacant: placidęq; fluunt data tempora pacis,
Paris pp ve Hanc propter frigus despexit munera pastor
nerę spreuit Palladis armiferę: lunonis numina magnę
alias Deas. Spreuit: & optauit redimitos fronte capillos
Tyndaridos, bellumq; deum, Troięq; ruinam
Gentis Iuleę caput, & dux maxima Romę
Proteetrixq; sue stirpis: quę diua Nepotes
Exaulit: vt toto valeat dominarier orbi,
Syluia quod virgo Troiano sanguine nata est

Hac duce concepit: partu & properante gemellos
Edidit: vt magne fundarent membra Romę

Pręterea quecumq; virent, florentq; per orbem Oia propter
Hac duce nascuntur, semen generantibus aptum veneris beni
Infundit gentis: natumq; ad lumina vitę gnitatę nasci
Deducit terra augendum, Lunęq; tepore, & florere.

Vt solis radio calefactum uiuat in annos,
Hec renouare diem nocturno tempore posset, Sola stellarū
Nam phębo ardenti, Lunęq; simillima plene Venus facit
Sępius in tantis aſtrorum nullibus umbram umbram.

Effiat: & cęlo lucem, terrisq; ministrat,
Errantes stellę circum sua claustra vagantur, Non qđ pro
Atq; datos peragant flexus, propriosq; rotarum pter venerem
Obseruant calles, certisq; amfractibus errant, concessum, vt
At venus ipsa suo confidens lumine tanto tauri signum
Excedit manifesta date confinia tōne genu egredie
Cum tendat tauri longe extra sidera calcem, batur signife
Hoc nulli superum liuam transcendere limen ri latitudinē.

Non phębus valet ipse potēs, qui cuncta relustrat

Non alij possunt superi: veneriq; benigne

Cessit honos: quocumq; libet vestigia ferre, Fabu a Mar

Adde quod & noctu (fama est) seruire cubili as et veneris
Martis, & accubitu talamos conscendere diui,

Et phębi ardentes non nunq; fallere vultus,

Et super oceanum longa sub nocte vagari,

Et petere interdum veterem Titona cubili,

Luciferosq; suis adiungere solibus ignes,

Hec & enim sumens aſtrec sidera libe

Gaudet in incesſu: solis nec fessa rotatu

Nocturnos repetit motus: repeditq; priores

Titon

LIBER

Signiferi partes: & solis fertur ad orbem,
 retrogradari quattuor at postq̄ menses sic concita pergit:
 venerem. Luciferos iterum prebet mortalibus ortus
 Luciferos Et tarde peragrat gyros: tum fixa videtur
 motus Stare polo, demumq; dari congressibus orbem
 Nam proprios auget cursus: post tarda vagatur
 Orbe suosgressusq; malo curuamine flectit,
 Vesperinos Et terre proprios solis calefacta tepore
 motus Bacchanti similis iaat inter sidera flammis,
 Hincq; ferunt quondam pulli quoq; litora porci
 Æthyopes & Æthyopes media signorum parte locatos
 se nigros & Adtraxisse nigrum calida de sede colorem,
 inginio leni Hinc exusta ducis regna adsumfisse leporem,
 Fama viget: venerisq; sue compingere mores
 Credere cælicolas æquum tenuisse tonantis
 Imperia & leges: veneri sed munere magno
 Concessum media signorum a parte vagari,
 quare venus Interdum breuiore mora conuexa rotarum
 sit cursu mo= Circuit: vt subter, vel sursum deuia fertur
 do celer, et in quod quoniam varium, nec non cognoscere durū
 terdū tarda. quas potero causas rationis, & orbita que sit
 Expediam: dictis aurem, mentemq; moueto,
 Varias ponit Nam seu diuersos orbes, ciclosq; reflectat,
 opiniones de Seu ferat ad fixum propria sub lampade centrum,
 spera veneris Solis & accessu candentia lumina sistat,
 Seu calor ille ingens, phœbi conuexa sequatur
 Illius appositos orbes: vel diuua rotetur.
 Phœbea sub luce polo: non noscere promptum
 Nec quibus illa vijs incedens æthere puro
 Longius a terra sinuosa volumina vertat,

Nam solis menses superat, minuitq; rotatu
Nec tamen ardentem solis dea deserit orbem
Sponte sua: sed parua rote cū concava preffit
Occius occurrit: phæboq; celerius heret,
Hinc flammata deæ clarescunt lumina, postq;
Deserit ardentem solem, tardoq; meatu
Fertur equis: gaudetq; suo de lumine prepes,
Et similis phæbo cursu: modo nulla prioris
Signa tenet: variatq; vices: firmatq; viassim,

Lucifer ante diem exoriens: sed noctis in umbra
Hesperus est, sidus cælo fulgentius omni
Est in sublimis tauri fulgentibus astris
Huic locus ad vernas cum sol conuertitur horas
quem colit: vt virides subnuctat terra colores
Ipsius insignem gemmis, auroq; coronam
Roscida purpureos spargens aurora colores
Purpurat: & roseum subfundit in ore ruborem,

Tum dea sullimi currutytania regna
Vt primum lustrare oculis concessa potestas
Assumit rubicunda comam: iubar inde verendū
Spargit humo: pura conlustrans lampade terras,

Insignes magni phæbi sectantur habenas,
Mille animæ quas ille deq; pro vertice nectens
Lucentes cælo radios, terreq; ministrat
Has dea suscipiens diuum mentes, animasq;
Cæsareosq; duces, & quos domus ipsa creauit
Gentis Aragonæ, cæli qui sidera lustrant,
Et quas ipsa sua ducet de stirpe Neponum
Assurgit manifesta polo, tum ianua cæli
Panditur, & noctis grauidas diuerberat umbras

Venerē finire interdum
anno sui orbis
bis cursum in
terdum excedere.

Fictio de matutino venenris exortu.

Alia fictio

LIBER

Adducitq; diem: phœbiq; refertur ad orbem,
 Sic postq̃ tenebras terra discussit ab ima
 Et lustrare datum circumloci peruia genti,
 Letu suas terras repetit, troiamq; iacentem
 Quam coluit, viridemq; paphon, Cypriq; feracē,
 Et Crete antiquam sedem: quas illa per oras
 Incolitur: multosq; aris aspectat odores,

Huic postq̃ longo ritu celebrata sacerdos.
 Et super impostite flammis arserē columbæ
 Munera læta prius redolentia thura sabcum
 Et nardi spicas, calidi quoq; floris achantum,
 Tum Romana super fertur capitolia, natos
 Et magnos visura duces, regesq; superbos,
 Quos dea sullimes cœli peruexit ad orbes,
 Vrbe quibus media fulgem auratq; dona
 Et centum templis candenti marmore valug
 Quos omnes venus alma polo cum celsa refulget
 Sublimi vectos curru foeliabus armis
 Aspectans meliore globo videt esse beatos,

Venus cōbu
 sta a sole. Que si flammatos solis conceperit ignes
 Purpurea tunc luce caret: nec pressa refulget,
 Infœlixq; loco perdit pro tempore vires

Venus egres
 sa solis radios Inualidas dat diua vices: fallitq; morantes
 xlv. partibus At postq̃ passim fertur solemq; relinquit
 posse venerē Quattuor ut dems et quinq; ab lampade solis
 elongā a sole Paribus abscedit: sparsos post comprimit ignes,
 Inde poli medio currentibus ordine aclis
 Fertur equis, sistitq; gradum: ne conata flammis
 Deferat ardentem currum, vel lumina solis

Sic varijs

Sic varijs agitata modis sua concava quærit
 Imparibus spatijs: quæ cælum omne refundit
 Mensibus exactis bis sex: velut obuia fulsit
 Phœbea sub luce cadens, vel iunxerit orbi,

Anno peragit
 uenus cursum
 sui orbis.

Nam quoties fertur pigro subuecta rotante
 Et repetit lectos orbes suspensa priores
 Vnius ad solis metam perducitur anni

Interdum numeris cæli, curuisque rotarum

Augēt et ipsa dies terdenos, siue minores

Vt tarde remeat gyros, ænrumque epyæli

Nec tamen illa leues ne quicquam circuit orbes,

Sed varios reddit mundo motusque viasque,

Venus cum io-
 ue et luna.

Nam si forte iouem fuerit compressa figura

Lucida fulgentes cæli cum circuit orbes

Et radios lunæ fœlicia sumpserit igne

Tunc mentes hominum seruando reddit honestas,

Nec melior natis poterit fortuna parari

Mixta bonis, iubet esse bonos: sed lapsa malignos,

Venus cum in-
 fortunabilibus.

Non talis fortuna foret: fatumque tremendum

Portendit miseris: et non variabile damnum,

At si magnanimi lustrarit signa leonis

Mirus amor laudis, pudor et mirabilis illi

Venus in
 leone.

Ad moresque valet fingendos sola virorum

quod cupiditas frenat mentes: vel claustra resoluit

Venerē pre-
 esse moribus
 nati.

Illa pudiciæ: fuerint ut sidera ad illam

Aspectu noceo: vel iuncta errantibus apte,

Pisce polo gaudet: quo quondam vecta feratur

Venus gau-
 det i priscibus

Esse mari, tamen opposita sub parte grauari

Non dubium: cum nulla sibi consortia iungat

Mercurius: spernatque decus moresque iocosque

Oratio.

At neſcit radio martem, frenatq; furentem
 Et ſenis omne malum mulcet: ſleſcitq; prementem,
 Ergo omnes ſuperũ poſitq; dea maxima flamas
 Accipit: & dirifrenat maiortis acerbum
 Saturniq; ſenis rabiem, luxusq; nefandus:
 Optandum nobis fœlicia vt lampade terras
 Circuat, & longi perducatur tempora amoris,
 Optatamq; deum pacem, mundi q; quietem
 Afferat: & rabiem crudelis comprimat auri.

LIBER TERTIVS.

IMA Dei genitrix, & cœli ſemina
 tu virgo

a

Que prius & Chriſti mater (q̃ ſe-
 cula) facta es,

Semina vel fuerint mundi & ſimulachra, iacentis
 Vatis colle animos, Fas ſit mihi digna precanti
 Sullimes phœbi radios, motusq; perennes
 Pandere: & ardentes diui deſcribere flammæ,
 Nam nouus aggredior cœli conuexa: globosq;
 Obcentros medię telluri: & lucida cœli
 Sidera: & ardentem bis ſex animantibus orbem,
 Nulli illos tetigere globos: loca per uia genti
 Querimus, erranti nec dum bene cognita turbæ,

Et quoniam a magnis ſumenda eſt gloria rebus,

A magnis et
 difficillimis
 rebus gloriã
 eſſe ſumendã.

Semina nec ſacalis cœli: ſed deuia, quamq;
 Eſt animus memorare, fuit nam (ſole creato)
 Mirandum voluiſſe tuos conſcendere currus
 Phœbe pater: rapidasq; polo deducere flammæ,

Qui si per patrios flexus, nam doctus habenas
 Fletere: & ardentem gemmis male compulit axē
 Quod tamen audendo superos conscendit ad orbēs,
 Emeruit clarum tenuisse in secula nomen

De Circolo Signiferi.

Signifer oblique fertur super æthera aclus,
 Quæ sphaeras, æquorq; rapit: simul astra glo
 Errantū, celeri motu: vertentia & illa (bosq;
 Commouet: & rapida cælum vertigine torquet

Hic curuas cœli sectas mediocq; refindit

Sectores austrine tuos: vbi diuidit æquo

Sole dies, vbi nox iterum fit maxima terris,

Et breuior signans spatij, æqualibus ambos

Exactum qua parte globi sol comprimit anguem,

In tropico
 Cancrī.

At suspensa manem cancro vestigia ad arctō,

Australemq; globum signat capricornus ab imo,

Longer æquales, & libra has continet horas,

Quattuor hæc signat loca sol manifesta rotatu

Signiferi: spatij æquis cum perficit annum,

Nec patet ad visum aclus: sed mente sagax

Finge illum: plenumq; suis animantibus esse,

Hæc Aries, Taurus, Gemini, Cáncerq; figurant

Inde leo, virgoq; subit, discrimine libra

Subsequitur paruo: quam post & scorpius ardēs

Aratenens, flexum sequitur capricornus et vrna,

Postremo pisces gemini confinia complent,

Totaq; congeries rapido subuecta meatu,

Et premit ocaduo lucem, cogitq; sub umbras

Sidera: contorquens axem, curruq; rotantes,

Et quecumq; simul volitans arcantūlit æther,

Signorū xij.
 ordo et noīa.

Rapi omnia
 astra a motu
 primū mobilis

LIBER

Perpetuoq; rapit cursu agentia terram
 Corpora: quæ rapidum cœli sensere rotatum,
 Terrâ esse in Terra tamen grauitate sui non fertur ab illo,
 mobilem. Sed stabilis centrum medio confinxit in imo.

Et iacet informis magno circumdata ponto
 Aera sub liquidum perili distincta figura,
 Illa tamen caput attollit: nam concava fertur:
 Que si mersa foret pelago: viuentia nusquam
 Gigneret: aut genitum posset nutrire sub undis,
 Terram esse Nec plana est fœcie: quàm nostram sidera, et ipse
 sphericam. Cum primum exoritur sol ima parte refulgens:

Paulatim terras lustrat: que ni foret orbi
 Assimilis: propior nobis, & longior esset
 Omnibus & terris patuisset tempore in vno,
 Sidera preterea, motu reuoluta diurno
 Deficerem pariter terris, caderemq; sub umbras,
 Hoc terre prohibet tumor: id non omnibus umbrâ
 Effiat illa simul: sed sensim cedere lucem

Variari poli Nunc alijs, alijsq; locis, variare tenebras
 punctû seu Comprehensum: punctusq; poli non omnibus idê,
 dum diuersas Nec cynosura rotæ summo stat culmine cœli
 mundi ptes. Omnibus in terris, ima nec parte canopus,
 vbi nobis diei Ergo vbi prima quies nobis, lux prima diei
 initium alibi Est alijs: tumor ille facit non omnibus umbras
 diuersimode Esse pares: lucemq; dari non omnibus equam,
 oriri. Hęc cunctis manifesta manent sub cœcaua cœli

Tellurem glomerasse suos orbesq; referre,
 Quàmq; magna sui pars est demersa sub undis
 Et iacet informis pessum circumdata ponto,
 Sed quæ pars superans nostrum peruenit ad orbem

Aspicit ignitas stellas, nec claudinur vndis,
 Et si magna, tamen non est ex quatuor vna
 Paribus his, quas massa tenet, terreque figura,

Quartā terræ
 ptē apparere.

Quam circum varie gentes et buccera fœda
 Pennateque colunt volucres, habitantque per ipsam,
 Hanc super immensas lucēs, stellasque vagantes
 Orbe suo ferri videas, varioque rotanti,
 Maiores etenim quasdam glomerare meatus,

Vt distant summo stellati verticis axe
 Et quasdam minimo volui cum turbine, quasdam
 Sta re loco, nullaque vehi vel parte videntur.

quasdam stellas
 occidere quas
 dam non.

Sunt que perpetua lustrentur lampade solis
 Imparibus spatijs, medio sub cardine mundi,
 Et quedam breuiora ferunt compendia, summo
 Fixa loco nullis, semper que consista centro,

At tamen est vnus cunctis remeantibus ordo,

Nec varij possent motus simul esse: nec vnus

Diuersis ferri viabus: in sectus ab vno

Alter in opposito: qui sidera deuia ferret.

Stellatumque polum vario discrimine circum

Nam nec diuersum patitur cardo ille rotanti,

Nec posset varios simul ex se ferre meatus,

Ergo sub medio descriptus cardine vertex

Parte poli summa est: qua primum turbine magno

Mobile perpetuo circumuehit omnia motu,

Quem terre, pelagique vigor, flammeque nitentes

Ætheris, aut puri calor, aut vix maxima cœli

Commouet: aut mentes volitantes, siue superna

Vis diuina regens hos sacra lege meatus

Concelebrat fulgore suo, totumque gubernat:

Nō posse i eo
 de cardine si
 mul esse diuer
 sos.

De primo mo
 tore.

LIBER

Prospiciat, & celeres fallit via prompta loquendi,
At pensata manent meliori parte locata
Et nunq̃ fallunt animos meditata veloces,

Hic etiam cupidus auri, rerumq̃ nouarum
Esse animos hominum cogit, vigilare iacentes,

Nō posse ho- Omnia si cedant voto mortalia nostro:
mines saciari Et quodcunq̃ maris magni circumtulit unda
imensa cupidi Et quod terra parens ima de parte refundit.
tate. Non tamen humanas posset satiare querelas;

Aut exhausta sis parto requiesceret auro

Hanc parit orbe suo cyllenus: & premit atram

Visceribus mentem conuoluit terrea queq̃

Appetere, & proprios nature linquere cursus,

Mercurius fa- Hic etiam maneis abscondos eliat orcho

at astrologos Sullimesq̃ vias cœli specularier idem

& nigroman Naturaq̃ doct, causas & discere rerum,

tas. Querere num Cæsar viuat post tradita morti

Membra suę: vel cuncta simul cum corpore pdat,

An ne alias querat sedes, vitamq̃ futuram

Expectet: carnisq̃ premant cor. agia mentem,

Questio an- Dic mihi quid prodest causas cognoscere rerū?

omnia morte Quid labor, & multas animum deducere rebus?

soluantur. Omnia si rapiet mors, & brevis hora Diei,

Si nil iuris erit terrenę fœas in alto?

Cunctaq̃ si certo labuntur tempora fato?

alię q̃stiones Quid iuuat ad superos rigidā conuertere mētē?

quid nam leti suis producere tempora rebus?

In tenebris an nostra dies: duroq̃ labore

Versamur cœci rabie, pleniq̃ furoris?

An mentes tantū deus, an fors impia versat:

Consiliumq; fuit: sit non variabile cœlum
 Alternis rerum viabus: sed pensa sorores
 Immota ceruice trahunt: & fila resoluunt,

Et q̄q; varijs glomeratibus astra rotantur
 Temporibusq; suis: deus hæc ratione gubernat
 Humanasq; vias, cœlum, stellasq; vagantes
 Ordine perpetuo iussit seruare rotatus,

Hinc falsa apparet ratio, mentes animosq;
 Exemptos motu superum: sed pressa ruinis
 Corpora: dum miseri labuntur tempora futi
 Quod quoniam vana sumptum ratione videmus
 Vt fateare decet summis descendere ab astris

Ferre vias: motusq; dari: quos confitus ordo
 Labentis cœli ægit: vis summa Deiq;

Diuerſas hominum causas variare viassim,
 Quas tamen & rerum species, non esse reclusas
 A ratione dei vera, manifestius ipsa

Docet illoqui potuit perpendere musa Platonis,
 Qui docuit mentes hominum dominarier astris,
 Et posse interdum conuertere futa futuri

Temporis: & nullis subiectas motibus esse,

Vtq; foret massa vna deus bene iuncta per orbem
 Aereas cinxit suspensio vertice flammæ
 Et fluctu pelagi terras: terramq; iacentem
 Implicuit cœlo deducens cuncta per æque,

Vt conuexa simul claudantur margine mundi,
 E quibus hec rerum species, que cernitur imo
 Mortalis: fluxasq; vias: & tempora sumit,

Sed superum virtus melior: nec lapsa profundo
 Regna fugit gelidæ mortis: nec labitur vnq;

Deū statuisse
 cœli motū va
 riare omnia.

Reprobat eos
 qui dicūt anī
 mos esse subie
 ctos cœli in=
 fluentijs

Ab astris in=
 clinamur sed
 dei voluntate

Plato.

Oīa esse equa
 liter & bene
 disposita a
 deo.

Inferiora oīa
 esse mortalia.
 superiora vero
 æterna.

Secundum di At cum certa poli saturnus sidera lustrat
 uer sos cœli. Sullimis, sumit vires perduq̃ viassim
 fitus, est Sa Vt fuerit natura loca sic fœta dedere,
 turno virtus. Ast vbi bis quinis centum conuoluitur annis
 190 annis sa= Felicemq̃ iouis stellam complectitur alto
 tur. inigitur Frigida cum calidis coheant: humentia siccas,
 ioui in signo Secula tunc veterũ mutantur: mox noua surgũt,
 arietis. Atq̃ alias mundo leges, ritusq̃ reportant

Mutatio reli= Et rerumq̃ vices mutantur, regnaq̃ reges
 gionis & re= Acapiunt alios: & summa sede reponunt,
 gnorum. Hinc fuit illa olim clades: quo decedit alto
 De diluuiio. Di luuium: quo tota fuit sub gurgite tellus,
 Et pluuias tantas lapsus diffudit aquarum:
 Vt litus ponto abstulerit: terrasq̃ grauarit,

Aduetus Coniunctiq̃ iterum mutarunt sæcula: donec
 christi. Cesareos duxere duces: christumq̃ colendum,
 Tunc noua sæcla deus, moresq̃ resoluit auorum,

Aduetus ma Vltima (qua iuncti Nepæ sub sidere) facta est:
 chometi. Atq̃ fidem christi sanctam subuercere nixa
 Feissetq̃ rapax, in sanctum nomen, & ipsam
 Seruasset pater omnipotens: qui cuncta gubernat

In coniunctio= Ast quoq̃ quæ nostris iã iã vœtura sub annis
 ne futura Sa Et melior, nostrę legis vix pauca refringet
 turni et iouis Aspera quæ nimium, sacris & dura ferendis
 vaticinium, Et genus omne mali tollet: pompasq̃ sacrorum,

At regem dabit innoauum, qui terminet orbẽ
 Carolũ noie. Et reget imperio populos: gentemq̃ rebellem
 De coniunctio Imperio subdet: toti & dominabitur orbi,
 ne Saturni Sed si sit marti iunctus: contraria regnis
 & Martis. Arma mouet: seuos reges, dominosq̃ superbos

LIBER

- Saturno faciente gelus: ventis q̄ per ortis,
Exaltatio Sa- At quoniam phæbo noctius: subvellere regnum
 turni in libra. Adnegat, & veneris gaudet sub sidere librę
 Quod veneris splendore mittit: viresq̄ resumat
 Flammeſcens meliore loco: ſoliqū remotus
 Opposito linguit vellus, terrasq̄ iacentes,
De motu Sa- Nec tamen ille globos vno cum turbine verſat
 turni. Sed rotat ad nexus ciclis, pronosq̄ epy aclo,
 Vnde ſuos reddit motus, orbesq̄ pererrat,
 Qui poſtq̄ ſtellam glomerat per curua rotarum
 Et circum flexos orbes non labitur æque
 Peruenit ad metam: qua gyri ſemita parui
 Voluitur, & tarſo firmat veſtigia paſſu,
De retrogra- Poſt repedare ſuos orbes, partesq̄ priores
 datiõe ſaturni Cernitur: oppoſito ſtellarum & tramite ferri,
 Sic duo ſubſtineant motus conuexa neceſſe eſt,
 Nam primo remoratur iter, quartoq̄ pererrat
vij. menſibus Menſe malus, bis recta moret veſtigia quarto,
Saturnus di- Quatuor inualidus ſubtus ſua concava pergens
 rectus. Accelerat motus ægros, flexusq̄ rotarum,
iiij. menſibus Inde ubi concepit flammæ, & lumina ſolis
Saturnus re- Carpit iter validus, rectusq̄ reſertur ad orbes,
 trogradus. Nec tamen hos motus vlla ſine lege fluentes
 Eſſe putes: ſolis radios venerantur: & illum
 Omnivola virtute colum, at cum vagi luxit
 Ad certas cœli partes, lux candida ſolis
 Siſtere æquos martē indomitū, venerēq̄ benignū,
planetas ſolis Saturnumq̄ patrem (tanta eſt reverentia) cogit,
radios vereri Hec ratio multos luſit (qui falſa putarunt)
 Eſſe deum cœli ſolem, terræq̄ marisq̄,

LIBER

Nam deus omnipotens magnis hec condidit astris
 Et proprios seruare dedit per tempora motus
 Celitibus magnis, stellisq; potentibus orbem
 Dedit deum Flectere: & eternas animare in secula mentes,
 vum interimē Que rerum species & tempora longa reportant
 di & animan Et formas cælo similes venturaq; nasci
 di stellis. Corpora: & in lucem vitalem ducere cuncta
 Et promi ex nihilo mentes, quedamq; creati
 Ex aliquo, semeng; datum consistere semper
 Eterna quoniam perdurant lege creata
 Que fuit le- Sed rudis ad causas diuini numinis altas
 ge diuina sum Et rationis inops, rerum nec tempora noscens
 æterna, Grecia, maiorem finxit super astra iouemq;
 Saturnumq; grauem, lunam, veneremq; nitentem,
 Atq; alios cælo errantes: quod cognita mundo
 Vis quedam manifesta polo deſceadere ab alto,
 ratio antiquo Et non docta prius cur singula nata reſurgane
 rum quare de Attribuit formis mortalibus, vtq; fuere
 os finxerunt. Illorum iuuentis artes, vſusq; reperti
 Adfinxit cælo diuos: causas quoq; rerum
 Donarunt ſtellis errantibus, atq; ſuperis,
 Sæmina nam primus ſparſit cerealia terris
 Iuppiter pri- Iuppiter, & viridi deduxit ceſpite farra
 mus docuit Primus, & indomitos iunxit per aratra iuuecos,
 terre cultum. Hoc propter, meruit cælum, diuusq; vocari,
 Nos genus antiquū Troye: nos græcia mēdax
 Increpat chri Traxit ad exemplum priſcæ concurre gen tis,
 ſtianos quia Sicq; dies, menſes anni, moresq; vetuſti
 nō mutarum Nomnibus veterum ſeruantur: proh pudor iſta
 gentiliū noīa Non verſiſſe patres chriſtiane legis honoret

LIBER II

Languida nec sumit labentis membra senectæ,
 Nam melior natura illis, cæloq; repostis
 Que si nota foret gentis: reuerentia maior
 Cessisset superis: quibus hæc mortalia cédant,
 Sed varij casus, sæue mortisq; dolores

Animos no- Quos patimur frangunt animos, et pectora cæcā,
 aduerfrangi Fallimur, & causas non certa lege fluentes
 sis.

Diamus, & senā fortunam voluere cuncta,
 quæ tamen in iussu patris omnipotentis in orbem
 Non veniunt: nam lege meam: nos dira putamus
 Fata malos afferre dies: quos iussus, & ordo
 Omnibus imposuit rebus formisq; creatis,

Oīa moueri Ergo dei iussu famulantur sidera, & omne
 ab intelligen quod cælo terris, animæ, ventosq; mariq;
 tjs celestibus Spiritibus certis agitur, & ordine iuuat,
 matu dei.

Nunc aduersa bonis, & nunc meliora parantes,
 Cum iussos referunt motus seruantq; figuras
 Stellarumq; vagos cursus, redduntq; viassim
 Oppositos primis gressus, vbi sidera pronō
 Incessu remeant, orbis gyrosq; reflectunt

abijde intelli Vt diuersa suos exercet flamma rotatus,
 gentijs plane Non aliter iouis astra nitent, quā sidera martis
 tus rotari Saturniq; semis, q̄q̄ discrimen in illis.

Incessus varij faciunt, & concuua delit
 Et suspensa polis maiori limite flamma
 Altius extollat: vel terræ proxima quærat,

De proprietatibus plane- Sic mala sunt certis signis: melioraq; Marti
 turum. Bella damus soli regnum, veneriq; cubile,
 Saturno morbos, pœnas, cererisq; laborem

Et miseros vitæ casus, pelagiq; procellas
 Atribuuntq;

Attribuuntq; ioui rectum, sanctumq; piumq;
Sed quorum mentes subali dogmate ad artes
Exemplis fecere viam, cyllenius affert,
Luna bonos, clarosq; facit: plenosq; fauoris,

Nec minus ingenij labor addidit, vsus & ipse
Nam quodcumq; prius quisq; non nouerat ex se,
Exemplo monstrante viam deduxit in artem,

Dic mihi quid prodest duros vixisse labores?
Et defessa malis deducere tempora vitæ?

Quid tantos vixisse dies tenebrasq; perosum
Sublimi flammasse poli de lumine mentem,
Omnia cum rapiat mors, & nox vltima nobis?

Vltima languenti poena est mors: vltima cunctas

Abstrahit adueniens curas, finemq; laborum,

Et meus, & langor, duri quoq; tempora fati

Aduentante illa succrescunt: omnia secum

Portat ad infernos ignes: manesq; silentes,

Quæ si hominum penas excoluit tristis: & annos:

Cur non illa iouis felicia a fidere lapsa est?

Cum tantis hominum presto misereretur acerbis

Est aliud certe maius maiusq; verendum:

Nam pater ipse deum, cunctis ut premia reddat,

Pœnarum tumulum miseris mortalibus affert

Stellarum diros casus, mortisq; tremorem,

Nec iouis æstra bonos faciunt: nec prelia maiors,

Non venus illecebras: non sol sullimia regna

Non cyllenius opes: phebæ non splendida claros,

Est animus: qui cuncta regit: moderatur & ipse

Componit mores hominum: viresq; ministrat

Corporibus: cogitq; graues perferre labores:

Experientia in
uenit artes et
labor.

Nil prodesse
hominibus la
borem cum
morianur.

Oïa mortem
se cum portare

Respondet qd=
in supra posi=
te qd ex iouis
bonitate sunt
hoïes in mor=
tales qd ipse.
negat.

Animus cuncta
regere.

quem paucitum cuncti errantes flammisq; mouent;
 Nam cælo & terris sua magna potentia nota est, opinio antiquo
 Cum similis domino regnet, patriq; deorum, rum desole.
 Tantaq; sit soli lux in mortalis: ut omnes
 Flamme fiant mundi partes, lucemq; ministrent,

Mane rubet, non vlla vetant obstacula flamas
 quod nec saturnus, nec iuppiter optimus, & mars, Lux solis oēs
 Aut quisq; superum potuit lustrare deorum, superat.
 Non ipsa in primis venus: & non candida phæbe
 Millia nec cæli quæ sidera cernimus alto,
 Qui prohibet stellis gressum: qui reddit & illum, solē esse retro
 Qui mares hominum, qui corpora nostra figurat, gradationis

Atq; alius quicūq; deus (quē credere dignū ē) causam.
 Esse aruum mentis plenum flammisq; coruscum, Deus.
 Immobilemq; loco non septum nonq; locatum,
 Cuiq; oculos solem, & lunam, sic cernere cuncta, Sol & luna
 Cum nihil occultum possit subsistere diuo, dei sicut oculi
 Multaq; preterea finge bant corpora cælo
 Sullim subfixa globo, candore corusco
 Illos falsa poli ratio, non vera mouebat,
 Nam seu fortuitu volumus contingere motu,
 Seu mentes superæ phæbo famulantur, & illis
 Sitq; datum, sic ferre vices, mortusq; sinistros
 Seu rapidus solis splendor, lumenq; decorum
 Vrgere obtutu radiorum corpora diuum

Hos tamē aduersis glomeratibus undiq; ferri
 Dicimus: & solis venerari lumina: & inde
 Sumere virtutem cælesti a fomite motus
 Adclines, rectosq; dari, non fidere ab vllō
 Sed totum ferri lege omnipotens in orbem,

Constat: & pariter ruere in certamina cogit,

Perse quodq; poli fidus conferre laborem
 Dicitur, & certum variatis ordine signis,
 Sic regem, turbasq; daris: velut astra tulere,
 Hinc hominum mores varij: forme q; feruntur
 Diuerse pecudum: nec non leuiumq; volucrum
 Squamigerumq; pecus pelago: vel fluminis aluo
 Acapit assimilem formam, variamq; figuram:
 Quem cœli formę dederint: stellasq; nitentes,

Hec quia subiecit deus ipse potentibus astris,
 Errantum in cursu formas, tempusq; manendi
 In sese capiunt: sumptas seruantq; per annos,

Ast hominum mētes nullo subambere possunt
 In cursu cœli vario, sed libera cunctis
 Libertas, quo cumq; velint deducere mores,
 Vis tamē immensa est, hoīum quę cōprimūt actus,
 Et cum vix possim pauci subsistre contra
 Sed quidam valere tamen: quis iusta fuere
 Pectora: cœlesti nunq̄ depressa rotatu,
 Nec deflexa malis, labor ergo nitentibus astris
 Opposito se ferre gradu, virtusq; suprema
 Mentibus, æthereos contra se ferre meatus,
 Innocuosq; suo factori reddere formas.

Ex varijs stel
 larum aspecti
 bus mores ho
 minum fingi.

Esse homini-
 bus arbitrij li
 bertatem.

Pauca sum q
 possim vti li-
 bertatis arbi-
 trio.

Venetijs per Ioannem antonium & fratres
 de sabio. M. D. XXVI.

LIBER

Continuo motu cælum, stellasq; vagantes
 Atq; alias cælo fixas, signisq; locatus,
 Raptando arcum voluit: nusq; quiescit
 Huic etiam (fama est) alium subsistere contra
 De polo Et pessum retinere poli loca tetra profundi
 antarctico. Infernosq; lacus, et inanis corpora Mundi,
 Helice Maioremq; helycæ ciclum compingit ad arcton,
 Cynosura. Sed minimo est acli cinosura aduecta rotante
 Disparibus posite finguntur frontibus, una
 Verit in alterius faciem: caudamq; tenendo,
 Insequitur propere formam cynosura sororis
 Anguis. Et caperet: in fusus eo circumuolens anguis,
 Qui medius arcum stellis ardentibus errat
 Et vetat amplexus fieri, ne sedibus obstent,
 Sed miste ex varijs fingantur viribus ambe,
 Temperiem ut cælo faciant, terreq; mariq;
 Inter arculū Quas inter solisq; viam, cum diuidit æqua
 equinoctiale Nocte dies surgunt diuersis viribus astra,
 et polū articū Que vitas hominum ritus moresq; reportant,
 esse diuersa Quorum pars medio nostro et sub cardine fulget
 astra que se- Et boream repetit, flammæ pars altera iuxta est,
 ptentrionalia Est in sullim aclo qui diuidit æqua
 dicuntur Nocte dies flexus: quo curuus brachia cancer
 Esse et astra Subtendit: solisq; vagum quæ comprimit orbem
 meridionalia Qui pariles findit aclos: sineq; duorum
 Signat (ut equantis medio) sol fertur: et æqua
 Lance polos mensus: qui cum declinat ab illo
 Fertur in alternos flexus: medioq; recedens
 Aut hunc, aut illum contingens: inde reflectens
 Vertitur ad medium ciclum, quo lassus abibat.

Et nunq̃ simili fertur regione viarum,
Semper et errando gyros appingit in equos,
qui quantum medio distans a limine iusto
Tantum signa duo seuungunt axe polorum
Abmota, et parili numero sortitur aceruum

De tropicis

cancer. Et

pricorni.

Hos omneis ambit cælos (qui cuncta reportat)
Signifer: et ternos medio circumligat vna
Dimensusq̃ poli spatium, sub partibus æquis
Diuidit in boream dextra sex signa relinquens.
Sexq̃ aduersa illis parili discriminat arcu,

De zodiaco

Huius in inflexu medio notissima fertur
Semita, quam phœbus iustis cum partibus ambit
Signiferi partes peragrans in concava gyri
Circuit omne solum: nec quicq̃ cedit ab illa,
Hac premit æthyopas: hac et sullimia querit
Signa canis prochionq̃ legit feruentia cæli

de ecliptica

Astra, per otipedem curuantem brachia cancerum,
Sic varios zône partes sol lustrat ab alto,
Et sedet ad fixus medio: seu mersa refindat
Concava: vel superi peragret loca lucida cæli,

De dierū in-

Hoc ideo aduersa sol lustrat lampade terras,
Et magnum dispensat opus, noctesq̃ diesq̃
Imparibus signat spatijs: auiuosq̃ rotatus
Dimensus: non equa poli vestigia signat.
Æqua sui q̃q̃ peragrat vestigia cæli

æ qualitate.

Sed quia sullimes non nunq̃ fertur ad orbes
Nunc proprio re via terram metitur ab imo
quo iacet ardenti capricornus sidere flexus,
Nunc centro terre assurgit: qua parte superna
Orbe suo signat punctum tellure remotum,

Solē interdū

terre proximū

nō nunquā

remotum.

LIBER

Solem inequa Icarco spatij metitur concava in equis
 liter signiferū Interdum maiore mora curuamina gyri
 peragrare e- Non nunq̃ breuiore globos percurrit: & errat,
 centrum vero qui si iuxta meat conuexa ecentrica terre
 equaliter. Hęc eadem non equa forent ad concava cœli,

Hęc nisi per medium findat data linea centrum
 Non posse e- Amborum: non iusta feres curuamina gyris,
 centricū solis Semper enim centrum tunc linea recta refindet
 & orbē signo Telluris solisq̃ vie, qua labitur alto:
 rum equaliter Cum deducta super aclorum concava perget
 diuidi, nisi in Sub geminum extremo distans a cuspide terre,
 auge & oppo quantum summa potest solis via longior esse,
 suo sue augis Hinc tardi soles terris celeresq̃ per annum
 linea ducatur Solis equi: varias ducim super cœthera lūces,
 per amborum Nec tamen omne solum phœbi discrimina sentit
 centra. Quāuis sub terris medium, tantumq̃ superne

Ratio de ine- Apparet cœlum cunctis mortalibus esse,
 q̃litate dierū. Nam modo signiferi partes curuantur in imo
 Aliquibus in Nunc terris sese tollunt, totusq̃ resurgit
 locis esse per- Interdum, variant illum loca singula terre
 petuam lūcem Atq̃ poli vertex causa est discriminis omnis
 & aliquibus Signaq̃ preterea non scandunt partibus equis
 e contra. Nec cunctis eadem mensura est mensibus anni
 Signa nō equa Nam nostros visus distinguit in astra colurus
 liter nasci. Hi duo sunt: alter contingit verticis axem

Ad nexusq̃ poli: sed fit variabilis alter
 De ori fonte Sic quemcumq̃ locum nostro sub lumine queras
 sperere recte, et Hunc illi fingas aclum: qui finiat orbem,
 obliquæ. Quem variat scriptus vertex in cardine summo
 Ut iacet ad terram depressior alta ve cernat,

Hec etiam terris lux est non reddita certis
 Ut pote qui nullam norunt, his deficiat umbra,
 His solis radius nunq̃ sub tartara fertur,
 Nam polus est illis varia sub parte locatus,

Alia ratio in
 equalitatis die
 rum.

His nulla oppositis fulget lux alma diei
 His ver frondiferum arridet: spargitq̃ virenti
 Grammine purpureos flores, herbasq̃ salubres,
 Bisq̃ alijs anno redit de cespite aristas
 Bis messes gētus, bis portat & vna racemos
 His: vbi frigoribus bis canduit humor aquarum,
 Talibus in terris hec tempora dicta resurgunt,

Ast alijs gelidus pendet de montibus humor
 Et glacialis hyems fusco tegit omnia nymbo,
 Hec deserta viris pars est: qua nulla videntur
 Pabula: nec volucres concentibus aera mulcent,
 Illic non homines: non vlla armenta creantur.
 Vitalemq̃ ferē non sumunt lumine vitam,

Loca inhabi-
 tabilia.

Hoc propter rerum species, generataq̃ mundo
 Ad proprias sumum formas nascentibus aptas
 Et certos seruant nascentia sideris ortus.

Oia locis &
 tēporibus de-
 bitis oriri.

Queq̃ locis contenta suis: nam singula promit
 Illius æternus motus: simul astra reflexi
 Signiferi, cunctis sed semina certa creatis
 Corporibus selecta suis, primisq̃ elementis
 Omnia sed nutrit tellus animalia: solq̃
 Et qui perpetuo viuens animantia gignit.

Qui sobolem ex ipsa duxit maxa, illius ego
 Gratia magna fluens mundum deduxit in annos, Solē esse cau
 Sol quoq̃ flāmiuomus (bis sex vbi sidera fulgēt) sam possimā
 Continuas peragrans parteis: causam generandis generationis

LIBER

Exibet: exortu generans: perimensq; recessu,
 Nam (veniente die) caput excrefcentia tollunt,
 Et conduunt pariter cum primum mergitur undis,
 Quilicet in parteis geminas discriminet orbem
 Luce sua: gaudetq; viam tenuisse Deorum
 In medio, dignum superis sibi poscit honorem,
 Equius est superos legem tenuisse conantis
 Et certos cœli cœles flexusq; rotarum,
 Quàm fuerat proprios fines, iussosq; meatus
 Linquere: & in iussos spaciosos querere aclos,
 Solè dare le- Hoc propter cunctis legem diuisq; deabus
 gè meatus cœ Imposuit: radioflamma i sidera frenans,
 ceris planetis Iuppiter ipse poli rector, cum Marte superbo
 Solè esse cām Sole calem: non ipse grauis Saturnus in alto
 retrograda = Contemnit phœbi radios: sed apta resumunt
 tionis plane = Concava: que repedant promi: motusq; retardant
 tarum Impebus solis tacti flammisq; perusti:
 Illico conuertunt radios: maneamq; ne cœsse est
 Et certos linguant cursus: tum certa rotarum
 Signa premunt: partesq; datas remeari vrget,
 Et primas repetunt partes: vbi corpora sistunt,
 Post flectunt breuiore mora, reuolutaq; sursum
 Corpora: purpurei reuertentur lumina solis
 114 pibus si Ast si forte roges quibus hoc contingat in oris
 fatur. è oriēta Aut quibus eueniat causis: aperire parabo,
 lis a sole inci- Sed nūllū cum numeris luctandū maxime rex est,
 pit retrogra- Et parteis memorare datas lapsasq; referre
 dari et occidē Quis labor est: sudant artus: & magnus apollo
 talis eadē di- Adnegat, & numeris prohibet certare poetas,
 stantia inapit Sed quoniam a summis labor est, et palma petenda
 dirigi.

Cum non ex minimis orrentur tempora lauro,
Incipiam, tu carpe viam: quam Semita monstrat
Trita poli, nec vana putes compendia cæli,

Ad ternam cæli partem cum sidus oberrat
Saturni, solis radio (mirabile dictu)
Incipere ob pigros motus: & sistere gressum
At postq̃ oppositam phæbo capit ille figuram
Ima tenet conuexa rotæ, paruiq̃ epyæcli
Sic mediam lustrasse viam, post altera pergit
Concava, tunc iterum propria statione moratur

Tres superio
re sa sole pla
nete cum sunt
soli oppositi,
sum in medio
etrograda =
tionis,

Ac postq̃ tantæ regis bene cognita virtus
Binaq̃ arcuum loca sunt peragratu: manetq̃,
Incipit erectos ferre ad sua sidera gressus,
Nec tamen ille prius mixatur pergere gyros:
Quam bene succensam solis videt esse figuram
Ad similem cæli partem sic fata dedere
Alternis ferri viabus, ne leti virorum

In secunda sta
tione incipiūt
dirigi.

Tempora: perpetuo maneant scellata mundo
Admixtumq̃ foret fel dulabus, optima prauis,
Et mestis letæ adueniant: letisq̃ dolenda,
Mortalesq̃ virum variemur motibus actus,

Omnia eē ad
mixta scellata
amaritudini =
bus.

Cætera sullimi gradiuntur sidera cursu
Et tardas peragrant partes recto ordine cæli
At que subsistunt saturni fidere lucæ
Hanc seruant legem motus, verso ordine primo,
Et quæ sub phæbigyro voluuntur & errant
Imperijs commota suis, varioq̃ rotatu
Exapiunt solis radios: repedantq̃ priora
Concava: consimili cælorum versa meatus,
Difficile est illis motus signare sinistros

Iouem et mar
tem simul re =
trogradari.

venus et mer
curius sapius
retrogradans
tur.

Impetibus, quoniam crebro variantur, & acti

In pronam cedere viam languentibus aptum,

Lunę non assi Nec quicq̃ in lunę motu quid tale rotatus
guatur retro: Esse potest similem ad spetiem: sed redditur illi
gradatio, sed Nunc motus celeris, nunc tardus: et orbita fertur
celeritas & Sole minor, motusq̃ rote sic occor illi est,
tarditas. Nec tamen exustum solis fulcare meatum

Dislicatum, non vlla datur vis tanta beatis

Nullū plane Vt medio tendam seētæ: sed frigida olimpi
tatum preter Signa petunt: boreā versus: vel consiti ad austrum
solē incedere Dummodo sub Zona maneant, numerisq̃ tributis
p eclipticam. Interdum lustrare libet sub tartara terras

Oppositus cæli summo, tepidissima regna

Solis: vt acclines arcum delatus ad orbes:

Nulla sit accessu tellus, aut orbita mundi

In munis solis radio: proprioq̃ calore

Nec sine sorte datum sol currus deuehat æqua

An fuit anti- Parte poli, lucemq̃ suam demittat olimpo,

podes.

Et totum arundet opus, nocteq̃ dieq̃,

Sed tellus quoniam crasso cum corpore: nulla

Vi iubaris penetrare datum, sed subdita querit

Abdita telluris, que nulli peruia genti

Parte aduersa orbem terre (si credere dignū est)

Comparibus lustrat spatijs: quibus omnia cōplet,

Nam si ceruleas pontus non extulit undas:

Nec litus desit terras habitantibus imas,

Non dubium similes illic dare corpora formas

Corporibus nostris, solem fructusq̃ referre

Et pisces: volucrumq̃ genus, formasq̃ ferarum,

Nec tamen oppositi nobis, contraria nostris

Corpora corporibus, sed terræ forma rotunda
 Effiat, vt superis obſtente inferna ſuperius,
 Nec cala oppoſitum calcam: ſed ſiſtere longe,
 Sic homines alios alijs obſtare locatu,
 Hinc dixere patres: vbi nox ſit prima, diei
 Principium oppoſitis: et tantos ſurgere ſoles,
 Quântum illis nox atra fuit, lumenq; reſuſum,
 Occaſum noſtras cum ſol peat actus ad oras,
 Illic ortu dies noctis diuerberat umbras,
 Sic ſecreta legens ſol inuſa noctis opacæ:
 Lucē carent terre partes: quas aura diei
 Luſtrauit: noctemq; facit terre umbra iacentis,
 Et ſolem non eſſe ſuper conſinia noſtra

Hos alterna, ſagax, affert natura rotatus
 Et varias mundo façes cœloq; repoſtas
 Viſ diuina regit clauſa ratione gubernans,
 At poſtq̃ ſubter ſol deſert luminis orbem
 Tunc mare qđ magnū: tunc flumina conſita ripis aerē humecta
 Humectant cœli ſpetiem, frigetq; carente
 Sole locus: nubesq; ſedent in montibus altis,

qui ſi non calidus, tamen hæc mortalibus affert
 Nunc æſtus, flammasq; leues: nunc frigora terris
 Nec talies (quales reddunt data corpora) formas, reprobat quo
 Non ego naſcentem phœbum mirabor ab ortu. runda opinio
 Non ignis vomitum dicam, flammæue nitorem, nem de ſole:
 Sed corpus ſolidum ſpiris ingentibus, omnem
 Terrenæ molis faciē luſtrare ſuperne,
 Haſ ſeruare dedit leges natura creatis,
 Vt meſes ſolis motu ſignaret habendos
 Vt duodena premunt curuati ſidera cicli,

Non eſſe anti
 pes. proprie
 nobis oppoſi-
 tos.

vbi nobis, lux
 alibi forte ta-
 nebras eſſe.

Naturam et
 deum aucta
 gubernare.

Carente ſole
 ri.

Annus conſi-
 citur ex xij. ſi-
 gnis quas ſe-
 peragrat.

Vndiq; venturam pestem: clademq; parari
 Immensam. Et superos sparsuros æthere nimbos
 Humida si fuerint defectus signa. Sed ignes
 Ignea signa dabunt. Ventos leuiores reportant
 Atq; nives, si signa premat frigentia phœbus.

Quæ quocunq; loco vëntura, et qualia, mōstrāt
 Signa politum quæq; sua sint parte locuta

Ad quorū formam mortalia corpora, et vrbes
 Accipiunt ortus, pecudes volucresq; canore
 Herbarumq; genus, tuato subscenditur igni
 Paulatim minuens vitam, viresq; potentes

Quas gentis dederat cunctis sol aureus ortu, Secūdu signo
 At cum sub formis hominum subdu xerit orbē rū naturā dā
 Humanis ventura lues certissima formis, venturā

Terrea quadrupedes, et corpora bruta ferarum
 Et segetes, fructusq; soli, frumenta, pecusq;
 Terrificam, volucresq; grauant sua signa superno,

Et quos stella viros partu signauerit ortu Aspectus alio
 Quæq; nocens figura deum sub cardine solem rū plātarium
 Aspicat: viteq; locum pulsauerit ipsum ad solem,

Hic etiam seruare dedit quo noscere posses
 Temperies, aurasq; lues: quo flamine venti
 Vivalida exaltiam neptunia regna profundo.

Pronostica
 ventorum.

Hic etiam claros ducat per secula natos
 Sublimeq; animas, et fortia pectora prebet,
 Ingenium vires superat: rerumq; potius
 Præstat opem: si pura sui sine lumina vultus.

Solis significatio
 super reges

Hæc nullus superum potuit superare nitore
 Nec virtute pari quisq; proprioq; calore
 Excedet solis radios: nam lumine ab ipso

Claritatē so-
 lis a nulla stel-
 la superari.

LIBER

Oratio.

Terra, mare, & liquidus flammis incenditur aer
 Aurea sim ergo puri sublimia solis,
 Et mitas reddat fulgenti lampade lucēs,
 Cæsareamq; ferat requiē, seuosq; tyrannos
 Obruat: & placidē componat tempora pacis,
 Impia sune flē dissoluat secula gentis,
 Atq; alios reddat natos melioribus annis,
 Et tu summe Deum pestem depelle futuram
 Humano generi: meliora & tempora presta,
 Dum pendent miseris labentia sidera fati,

DEMARTIS STELLA.

Laus regis.

Proxima sum soli Martis confinia, & orbis,
 Ferrande armipotens, pacis, belliq; peractor
 Vnde tibi in populos famam, laudemq; parasti
 Ingentemq; animis cunctorum nectis amorem,
 Sed veniet certe tempus (modo vita supersit)
 Quo memorare tuas laudes & facta licebit,
 Et populos bello victos: gentesq; subactas
 Nunc alio nos musa vocat: paremus ouantes,
 Et quis erit qui non timeat maioris ad orbem
 Scandere? flammati lustrare & numinis ignes?
 At mihi non vires, non tanta potentia menti
 Te sine non animus, sed (si tua gratia presens)
 Incipiam, patiare precor percurrere cælum,
 Namq; ego succensus fumæ melioris amore
 Te duce sullimes martis dicam ordine giros,
 Pauca prius dicenda tamen conformia cunctis,
 Ante suos quàm flectat iter mea musa per orbes,
 Quod si non magnis cœptis audacia presens
 Suppetit: aut humili serpit mea musa rotatu,

Hec idem

Hec itidem temptasse tamen, sat maxima laudis
Pompa manet: frontemq; dabit arcuare lauro,

Diuerse cælo facies, diuersa colorum
Effigies: pallens quædam, fulgensq; corusco
Lumine nunc alice, rubicunda q; sidera martis,
Clara Iouis facies, veneri sed purior orbis,
Mercurio sub ruffa: semi pallentis imago,

At phæbe splendens, candor cælum omne serenat,

Hos omnes solis radio fulgere necesse est
Cum nullæ cælo lucēs sine lumine solis,

Luminis ille quidem fons admirabilis extat,
Quo cuncta in cælo, terris, pontoq; relucent,
Quo sine nec lux est, splendor nec redditus orbi,

At si cælicolas formis differre videmus
Maioresq; alijs alios, orbēs q; nec vno

Affimiles splendore pares nec redderelucēs,
Materies tamen est eadem: subiectaq; nulli

Corrupto: non illa virum de semine facta est:

Non ignis, flatusq; leuis, mare, terra, nec aer.

Oceaniq; patris, nec quicquā cœpit in alto

Sed cæleste, deum cætus compactus ab vna

Re solida: stabilisq; polo, semperq; rotatum

Impatiens alioris agit, nullusq; meatus

Alternare potest sullimia corpora cæli

At maioris calido suffundit lumine terras

Ardentemq; sua spargit de lampade flammam,

Nec calet ipse tamen, nec et est calor additus illi

Est rubicunda deo facies, similisq; pyro

Quo mortale genus mortis discrimina sentat,

Hoc iræ facies, rixę, subitiq; furorēs

Stellas eē di
uerforum co=
lorum.

nō lucere st=
las nisi a sole

omnes stellas
esse eiusdem

materiei.

Corpora cele
stia in altera
bilis sunt.

De natura
Martis.

LIBER

Infelixq; deo fidus: mortalibus arma
 Suggestit: & placidæ deturbat tempora pacis,
 Egrotudines Hoc febres nocuæ: capiasq; grauamina & estus
 que ex Marte Asperat & fauces dolor intolerabilis agro,
 proueniunt. Hocq; rubent oculi languemum: conata bilis
 Effluit, & minio turbantur corpora monti.
 Mars pacis et Assiduo depressa malo feruoribus ardere
 quietis impa- Agraq; mens varias voluit sub pectore curas
 tiens. Adde quod impatiens recti, placidæq; quietis
 In furias, ignemq; rapit mortalia corda,
 Qui prius excelsas superum q̄ scanderet arces,
 Martem repe Vt fama est, priscae gentis certamina sanxit,
 risse arma pu Bellaq; conflictu docuit peragenda cruento
 gnanabus. Nunc sudibus duris, areti nunc spargere plumbo
 Arma viris, galeasq; dedit: parmisq; sinistras
 Implicuit fragili libro, vel triplice tergo
 Et clauam inseruit dextræ, nam lancea nondum
 Aut ensis fuerat, nec firmo robore torax,
 Nullus equo fidens norat fera bella mouere
 Non sompes campo mauortia prælia vidit
 Sic postq̄ rigidas armauit casside turmas:
 Cause bellorū Miles & occepit fossam producere vallo
 Accinxitq; (nefas) homines mucrone corusco,
 Ambitioq; potens belli certamina fecit
 Et ciuile malum patuit: discordia demens
 Accipit mentes hominum: causæq; malorum
 Luxuries, & amor regni immoderatus, adegit
 In furias armare manus bellumq; mouere,
 Laus regis, Hinc seruis arma in dominos: hinc impia facta
 Heroum, qui tela tibi bellumq; pararunt,

Et ponere pan predas agitare tuorum
 Succendiq; domos: & pacis rumpere leges.
 Inclite rex, victorq; potens, lingue arma cruenta,
 Cum non vlla tuo peraguntur praelia regno,
 Italia gallos iecisti, tempore ab illo
 Regna tenes tranquilla patris: nec cernitur hostis
 Aduena: nec quisq; qui bella nefanda moueret,
 Visti indomitos: sat sit viasse rebelles,
 Parcta quies: culpaq; vacas, tibi palma paratur,

Non ducis fecere tui, nec sidera cæli
 Sed labor, & studium, pacis, virtusq; suprema:
 Vt bello extincto peragantur & oia pacis,
 Non aliter quesita tibi laus optime regum. Comparatio.
 Quam cum facta parens vtero profudit alumnos, Fabula.
 Heu miserum dictu, tellus (mirabile) partu
 Immanes hominum formas: monstrosa q; membra:
 qui dubios fecere suo certamine diuos
 Belliger armatos sceleri non conuulit arctus,
 Nec tulit ille othon regnum affectasse tonantis
 Tempore sed postq; dubio bene profuit armis,
 Et patrias iuuit vires: audacia creuit
 Cælicolis: namq; ille ferox concurrere contra
 Ausus, & impositum tunc pellation obruit offe

Hoc propter martem solem uoluisse propinquu: Solē voluisse
 Atq; iouem firmasse suas hoc fidere partes, sibi martē esse
 Ne deus externas gentes super æthera solus propinquum.
 Quæreret, aut alius regeret male doctus habenas
 Ne ve foret terris superis quæ bella aeret,
 Aut iterum audendo timeraria prelia ferret:

Iuppiter arma deo si atq; bellisq; miuistrum

LIBER

Instituit: bello ille potens horrentia circum
 Arma quatit: gaudetq; manus committere ferro,
 Namq; sibi e molli non sunt præcordia ceno,
 Ferrea sed, duroq; manem in corpore vires,
 Decet militia Sed deuit arcum statuisse furentis
 Principē esse Arma dei, regemq; poli, medioq; locatum
 iuxta regem, Militiam arcum sedes tenuisse superbas
 Et firmasse suum maioris fidere regnum,
 Astra esse in Præterea sum astra locis contraria multis
 cælo astris cō Oppositeq; facies cælo: numerare licebit
 trarie nature Et stellas non esse pares quis deneget illic?
 Oīa habere Cum nihil æterna fuerit sub lege creatum
 suū cōtrariū, Quin sibi non cernat contraria fata rependi,
 Venus ligat Nam nisi sic astrum veneris vel iuppiter obstat,
 Martē & e, Vt tollam splendore suo discrimina martis,
 comra. Nunquā parta quies: nusq; fera prelia desine,
 Impatiensq; boni maioris, nil tempora pensat
 Vlāma: nil curat nec lapsi temporis acta
 Martē cōue= Qui q̄q; phœbi radios flexusq; rotarum
 rire cū sole. Sidere sectatur, sullimi a parte polorum
 Phœbea cum luce tamen non discrepat actū,
 Nam sequitur motu solem: currensq; rotantes
 Cōprimit et flāmas veneris: quibus horrida frenat
 Bella: quibus galeas, & tela minantia frangit
 Quē quāquam cælo depressior, ille supernus
 Infensusq; deo, tamen hic feruentia solis
 Lumina complere non respuit: altera Turba
 Errantum, solis radios formidat: & illis
 Augt opus: quacumq; parat deducere vires,
 Ast alij imbelles: fiunt cum lumine solis

Et tenture cavenit (qua pergit in æthera) sectam, Planetas oēs
 quodq; minus pauidus, minus et mars ipse reflexū preter martē
 Solis habet, propiusq; suo decursitat orbi debiles fieri
 Nec tamen est omni resolutus lege: nec omnes cum sole.
 Aut pariter peragrat ciclos: ortusq; resumit, Martē minus
 Sed peat occasum resupina parte epicli retrogradari
 Vnde iterum lectas parceis repedare priores q̄ alij plane.
 Haud dubium, vertiq; globum verso ordine primo

Qui postquā solis radios acceperit almos
 Ad quartam cœli partem, qua distat ab illo
 Verat equos, stantemq; putes super æthera diuum
 Et velut ad fixum ciclo non voluere massam,
 Post etiam pigrum resupinum querere cœlum
 Et non consimili ferri super æthera gyro,
 Sicq; celer, tardusq; mora ferturq; vagando
 qui seu decliuem aclum, seu parua rotarum
 Curua prenat: sidusq; ferat glaciale sub arcto
 Vel arcumflectat tepida sub parte meatus,
 Non tamen immunis cursu regione viarum
 quin referat partem motus, gressusq; priores,

Hoc ideo alterno deducit tempora mone
 Atq; duos cursu tardus descendit ad annos
 Semestriq; minus, celeris si cursitet orbes
 Cirauit omne solum spatiosis orbibus actus.
 Hic propiore via terre confinia cernit
 Fumida cum peragrat loca cœli: cumq; sub vrnis
 Fertur equis: longeque videt fera signa leonis

Ast illi regnum signo: Capricornus honorem
 Exhibet: extremas cum pergit querere partes
 Huic locus abiectus per in qua parte resulget

In quāto tpe
 Mars pficiat
 sui orbis cir
 sum.

Exaltatio
 Maras.

LIBER

Ex diuerso Qua dubius conferre manum, qui prelia tentat
Martis motu Hinc varios hominum casus, variosq; malorum
variari aca- Efficit euentus, summis contraria miscens
adentia in mū Stella nocens si regna tenet, cum voluitur annus,
do hoc. Hinc facundus ager sentit sua damna perustis
 Messibus, & steriles reddit vindemia boiros,
 Pomaq; cernuntur viridi de stipite lapsa
 Ad terram, sterilesq; dari messoribus agros,
Martis acri- Hinc fœores, pus-teq; vigem, nam concita bilis
tudines. Feruet; & exustus toto de corpore sanguis
 Arida membra quatit, pectusq; fatigat anhelum,
 Sicamur faucēs, oculi lachrymantur; & humor
 Vitalis, linquit corpus: creberq; meatus
 Pulmo: nec e facili descendit anhelitus auras,
 Hinc subiti fiunt morbi, pestesq; timendæ
 Atq; repentinæ mortes, casusq; nefandi
 Fitq; palam quodcumq; parat, quodcumq; minatur
 Vi magna conferre libet, subitoq; furori
Omne subitū Ingerit arma ferox, & sumptis æstuat armis
est a Marte. Quod subitum terris, cœlo pælagosq; paratur
 Mutaturue locos: celeriq; recedit in ictu
 Hoc totum calido Martis de sidere fulget,
 Ergo alterna deo voluuntur tempora mundo,
 Et subitas reddit causas, certaminis iras,
De Martis & Quem si Saturnus quarta de parte figurat,
Saturni qua- Aut illi contra fuerit vel parte locatus,
drato. Et premat astree signum vel castoris astrum,
 Aut vrnas cœlo pluias fundentis aquari
 Bellorum motus portendit: bella sequentes
 Exitium, pestemq; grauem, cererisq; laborem

Terrea si fuerint signa hæc, terrena fatigat,
 Arrida sin. ventos: sin torrida flammæ vagatur
 Has ventura super clades conferatur egestas,

De Marte cū
 Ioue.

Ad iouis imperium quotiens sua lumina flectit
 Ad pariles cœli sectas, terræ ve figuram
 Dirigit in melius tali sub sidere cuncta,

Nars cum so
 le in ariete.

At si vicinum soli subduxerit orbem
 Lanigeri signo tectus, fuluine leonis

Diffiales regum causas & fortia facta

Bellaq; tractabunt genti, fiem quoq; reges

Aut similes magnis duabus, rerumq; potatis,

Ille sub occasum vergens ad tempora parvus

Mars in occi
 dente.

Cum natalis adest puero: ventura minatur

Damna: vel obrutū corpus per vulnera signet,

Persea si tangat vel gorgonis ora medusæ
 Comin gens bustum tauri sub fronte locatum

Mars i tauro

Percussi pereunt gladio, fiemq; figuræ

Assimiles, regis iussu moriemur, & ira

Is nonam cœli sedem, si forte grauat

Mars in. viij.
 domo.

Saturni iunctus radio, stellisq; malignis

Ambiget in legem magno & cū crimine manes

Eliat ad superos ardenti a flumine ditis,

At veneri quotiens septena sede propinquat

Mars & Ve
 nus in. vij.

Aut radij: diuæ sese commisceat almis

Pollutas luxu mentes, castumq; cubile

Infiat amplexu vario, si signa diurna

Presserit: acubitu vetito se miscet: & illi

Inseruit misere, legis mandata refringens,

At si fœmineum signum lustrarit ab alto:

mars in signo
 fœmineo.

Non dubium pronas veneris per crimina mentes

LIBER

Polluet & castos aliene coniugis usus

Et quecumq; torum cupiet, sectatur adulter.

Nars merat Nam presunt vitij hominum moresq; figurant
 rius et venus Hec tria signa poli, menti cyllenius alte,
 presunt mori quod cupimus, veneri cessum: Martiq; feroci
 bus nati. Impetus, ira brevis, furor immoderatus, & omne

quod subitum paruoq; manet sub tempore factum

Mar in iij. domo At si suppositum pedibus calcauerit orbem
 Ad medias terræ parteis, imosq; recessus

Possideat patrios census, proauumq; labores

Dissipat: & natos terras partitur in omnes

Mars i prima Sin nascens ortu primo viana diei

Pulpita lustrarit: faciem cum vulnere fœdat.

Mars in scda domo Nec dubium, cœli calcet si regna secunda
 quid si Exilium natus portendere: perdere censum

gnificet, Et quicquid longo fuerit iam tempore partum.

Non & opes querent: non illis cura peculi.

Publica sed tractant: rebus causisq; gerendis

Precectiq; duam tali sub fidere fiunt.

Exemplo sui Expertusq; meo natali quanta minetur
 probat quod Ille loco: q̄ multa tui, quantosq; labores:

supra dixit Et q̄ multiplices dederint mea tempora casus

hic autor pre Quos memorare vetat res: & te maxime regum

libat suū exi- Non fallunt nostri casus: & vulnera sæua
 lium. quos terra: & pelago, pro libertate tuenda

Pertulerim, Castrisq; tuis nutritus & aula

quā varie vitam duxi, quantisq; periclis

De marte cū Expofitus: marte totum reddamus, et astris;

luna, vel eius Si lunam spectet quacunq; a parte minaci,

ad eū aspectu Aut oculos ferro, calida vel bile sinistrum

Presertim inficiet, nec non sub fronte cicatrix
Exoritur: fœdatq; viri cum vulnere frontem,

Mars in omni
bus cardini=
bus malus.

Cardinibus cunctis noxius, noxiusq; maligno
Saturni aspectu: ni Iuppiter aspiciat illum
Aut Venus ex toto frenet, reprimatq; furentem,

Non possum cœli partes, et sidera Martis
Qualia sum versu percurrere singula, regum
Princeps, tu summam non dedignare priorum
Discere: qua poteris per iniqui sideris omnem
Naturam, casusq; malos, et fœta videre.
Et motus variare suos: formasq; sinistras
Alternis conferre modis, et discere cuncta

Deprecatio

Durities innata tibi Mars magne furentum
Te premat alma parens, rabiem frenare nocentum
Turcorumq; manus validas: gentemq; ferocem
Infensamq; deo, cogas succumbere bello.
Vt sanctum Christi nomen meritoq; colendum
Desertum populis asq; celebretur ad oras
Extremas oriens, totoq; resurgat in orbe,

De Iouis Stella.

TAnde parta quies: cœli melioris ad oras
Peruētū: rex magne precor meliora cœnen

Huc adferre pedem: pacis si discere leges (tem

Maiorumq; cupis laudi prestare tuorum,

Laus regis

Quos et si magnis extollit gloria factis

Non tua de minimo consurgit fama per orbem,

Maiori nam parta manu tu bella furentum

Heroumq; nefas occisisti: pacis amator

Perpetuam populis regni stabilemq; dedisti,

Vnum quod fuerat prestantis gloria sumæ

LIBER TERTIUS

Omnibus amplexus studiis: vt nulla prioris
 Vulnera restarent belli complexus vtrumq;
 Tempus: vt in bello strenuus mitisq; quietis.
 Quod iuuat, atq; animos augem ad tanta cunēda
 Sed coeptum peragemus iter, tu cepta secunda
 Et tu magne deū rector, qui cuncta gubernas
 Perpetuis agitans viabus mortalia cuncta
 Vires funde tuas, ceptos & dirige cursus
 Nam stabilis das cuncta viris poscentibus equa
 Qui terræ solida firmasti in parte figuram
 Et mare quod magnum ventus agitabile, & vndis
 Imperioq; regis cælum, fontesq; fluenteis
 Currere perpetuis iussisti & cursibus amnes
 Et segetem certis ventorum flatibus affers,
 Vt noua frugiferis deducam semina terris
 Da precor hanc cœli sullimis scandere sedem
 Per quam magna tui fulgene monumenta laboris,
 Et per quam rectum colitur sanctumq; piump;
 Et quodcumq; boni cœlo descendit ab alto,
 De Ioue qui Sexta Iouis sedes, & sextus in ethere gyros
 est in sexta Splendet, & orbis adest, nec nō ei cōcaua et astrū
 sphaera Quo bene conueniunt homines sub lege manētes,
 Et bene concordēs ciuilia tempora ducunt
 Tranquilla sub pace deum, sanctumq; verentur.
 xij. esse iouē Bis sex ille globo terra omni maior habetur
 terra maiorē. Parubus, hæc iadē minor (vt perhibetur) ab omni
 Esse plures Telluris gyro: sed sunt q̄ maxima cœlo
 stellas maio- Sidera: maiori multo concepta figura
 res circum fe- Quā sit terra parens imo depressa profundo,
 rentia terrę. At prius hic cœli superos non rexerat orbis,
 Nec sextam giri sedem signauerat axe,

Cum deus informem massam secreuit ab alto
 Æthere, et innumeros concreta elementa reduxit,

Sed postq̃ fœdo pollutum est crimine cœlum,
 Sullmesq; animas furor implacabilis ussit,
 Regnaq; cœlicolæ summi petiere tonantis,
 Tum patefacta dei mens, et sententia cunctis
 In meliusq; polum, terras, æquorq; reduxit
 Adfixitq; globis vario cum lumine flammæ,

Atq; animam, que cuncta mouet per tempora cœli De aia mun=
 Cœlestis rationis opus, tum cœtera fecit di que omnia
 Et duodena poli fingens animalia puris mouet
 Corporibus, ne cœns obliqui in margine cœli xij. sig. na 70
 Quorum opus exegit miranda lege, sed vno diat.
 Contextu: tota ut cœli regione niterent,

Sed rudis imprimis tellus hominesq; fuere Iouem mutas
 Viuebamq; feris similes in montibus altis, se viuendi mo=
 Pocula summentes riuis, campoq; virenti res.

Pabula cœptabant: vel dura ex arbore glandes,
 Quos deus omnipotens tandem melioribus annis
 Reddidit effectu miro: sordemq; vetustam
 Exiuit: atq; Ioui cœlum dedit: astraq; quædam,

Hic postq̃ terras: vidit sine lege iacentes,
 Ut permixta viris essent animalia quæq;

Horrida discussit Saturni secula primum, Iuppiter per=
 Inde hominum sobolem perfectas duxit ad artes uertit saturni
 Et postq̃ primos ritus, moresq; refregit, morem.

Et simul omne ferum toto discussit ab orbe,
 Aurea secula deus multos spectata per annos
 Instituit, sanctumq; dedit, iustumq; colendum,
 Imposuitq; pias sacratis cœdibus aras,

LIBER

Placuit ꝑ deos superos: pacemꝑ Rogauit,
 Fuisse Alfon Talia sub diuo fluxerunt tempora quondam
 si tpibus etat= Alfonso cum parta quies, bellumꝑ peractum
 tem auream. Gallorum, rex summe fuit: tu pluribus actus
 Fatorum viabus magnis regniꝑ periclis
 Hac vna virtute patrem superasse fatemur,
 Quod pacem bello prefeceris: omnia cum sine
 Tempora, quis nullum melius sperare videmus,
 In summo stant cuncta tuo sub cardine regno
 Disposita ordinibus miris: nec iura quiescunt
 Insanumꝑ forum: non regni cura: nec vllus
 Qui non sorte sua contentus viuat in ipso.

Comparatio. Quale Iouis regimen (Saturno rege fugato)
 Comperit: legesꝑ nouas statuisse per orbem,
 Cum pressas liquit terras: superosꝑ petiuit,
 Vnde genus nostrum cernes sub nube iacentem
 Prospexit pacem a superis sic poscere posse
 Si tranquilla quies animo mentisꝑ fuisset,

xij. anno Iouē Hic cum curua poli per lustrat concava motu
 ꝑficere sui cir Annua signa premens, bis sex deducat in annos,
 auligryum. Hec itadem obliquo voluuntur sidera ciclo

Qui si per curuos flexus arcum vndiqꝑ vectus
 Presserit alta rotæ: curuat qua bracchia cancer
 Summa Iouis Altius a centro terræ sua sidera tollet,
 eleuatio a cen Sic cancro exultat, nec mirum sidera quædam
 tro terræ est Apta deis, quedamꝑ suis contraria gyris,
 in cancro His domus, & facies, trigonum partesꝑ minute

Conformesꝑ simul stellæ nocteꝑ viciissim,
 De domibus Namꝑ sagitarium, pisces quoꝑ Iuppiter optat,
 planetarium. Saturnusꝑ senex capricorno gaudet, & vrms,

Est Aries Martis, nec non & scorpius ardens,
 Ast libram cytharea tenet taurumq; ferocem,
 Cyllenusq; celer geminos, & virginis astrum
 Occupat, & cancerum phebe, solq; ipse leonem

Tu nunc quas capiant facies errantia celo
 Sidera prospicias, ternas dans omnibus equas,

De faciebus
 signorum.

Prima tenet maiors aurati velleris ora,
 Et tauri frontem cyllenius, at geminorum
 Iuppiter, & canceri Venus ipsa, sed astra leonis
 Saturnus, soli q; damus nam virginis ora,
 Ast libre phebes, scorpi primordia Marti,
 Mercurioq; sagitta datur, sed Iuppiter optat
 Ego crontum sydus, veneriq; dabuntur
 Sidera aque, dedimusq; seni primordia piscis,
 Quisq; suum sequitur cœlesti ex ordine fratrem,
 Ne variene facies, alterna ne regna capebant,

Nūc qbus hi gaudet astris, qbus ide premant
 Expediam, dictis animum ne subtrahere nostris,

De exaltatio
 ne planetarū

Libra senem celsa Saturnum sede reponit,
 Atq; Iouem cancer, capricorni sidera marcem;
 Ast aries solem, genitricem piscis amorum,
 Mercurium virgo, tauri sunt cornua phebes,
 Hec eadem aduersa signorum parte premuntur,

De planetarū
 Depressione.

Esse difficile
 scribere ptes

Stellarum partes, & nomina tanta referre
 Difficile imprimis cum sit memorare, relinq
 Innumere cœli partes quas ipse video,

planetarum
 minutus per
 xij. signa.

Nec minor est virtus astris cum concava gyri de effectu pla
 Designant numeris equis, & tempore fixo
 Quā cum pressa tenent loca peruia proxima terris dū eorū subli=
 Absidibus vel pressa suis granioribus errant,

ne turū se acun=
 mitatē et de=
 pressionem.

LIBER

Iuppiter hoc alias, aliasq; ex ordine curas
 Iuppiter & Influit ex alto: veneris si conapit ignes
 venus. Optatum genitis pacem, mundoq; quietem
 (Exuto furore malo) mortalibus affert
 Essem homi- Nec foret interitus nostro sub corpore notus.
 nes immorta Si Iouis ard. ret tantum de lumine cœlum
 les, si nunq; io Sed patet omne malum Saturni fidere, & illa
 uis benignit= Sanguinea martis facie, qui tempora vitæ
 tas vicaretur Polluat: hinc miseros mortem sentire necesse est,
 At si cliuofos calles chyrontis & araim
 Iuppiter in sa Inflexiue premat borealis sidera piscis
 gittario vel in Austrinum linquens aduersa parte polorum,
 piscibus. Hoc animal quodcumq; solo sit sidere natum
 Fœlicem rebus statuet finemq; modumq;
 Atq; bonam faciemq; dabunt per singula mentē
 Nō esse i vni Aspicce succensum stellis tot milibus orbem,
 uerso orbe q; Innumerasq; poli facies: variasq; figuras
 quā alteri an Quas capiam terrena vices animalia, quasq;
 no simile. Herbarum genus omne virens: hominesq; feræq;
 Arboreæ frondes, & squamea terga natantum,
 Nil simile in cunctis cer nes, difformia semper
 Ora patrum, natisq; suis, moresq; virorum
 Dissimiles, quæ cuncta polus, formæq; figuræ
 Aspectu vario: stellis facientibus ipsis,
 Quas motus diuertit iter, variatq; vias
 Deū statuisse Diuersas rerum species: nec reddit easdem,
 oia esse diffor Sic pater omnipotens terræ conceptor, & orbis,
 miat: et non fa Oceaniq; maris, quo nulla potentia maior
 ta necessitate. Esse iubet: non vis fatis: non vlla potestas
 Non superum motus varij: sed firma voluntas